

STAND VAN ZAKEN

VAN HET ONDERWIJS IN DE HVA

JUNI 2016

OLOF WIEGERT
WIL DE VRIES-KEMPES
JOS VAN HIJFTE

INLEIDING

De HvA leidt studenten op tot professionals met een hbo-diploma dat een waterdichte garantie biedt voor hbo-niveau en in de buitenwereld (h)erkend wordt als betrouwbaar kwaliteitskeurmerk. Afgestudeerden van de HvA kunnen met hun diploma direct aan de slag op de (grootstedelijke) regionale, nationale én internationale arbeidsmarkt, en kenmerken zich als nieuwsgierige professionals die als beginnend beroepsbeoefenaar gewild zijn.

De HvA ambieert goed onderwijs aan te bieden dat slim is georganiseerd.

Werken aan kwaliteit betekent: behouden wat goed gaat en versterken wat beter kan. Dat is niet alleen de ambitie van de HvA, maar ook een opdracht van de overheid.

De HvA leest de kwaliteit van het onderwijs af aan de volgende, samenhangende, factoren:

- *de kwaliteit van de opleidingen, in het bijzonder de oordelen bij accreditaties*
- *het studiesucces*
- *de tevredenheid van studenten en medewerkers*
- *positie van alumni op de arbeidsmarkt.*

Voorts is voor het borgen van de kwaliteit van het onderwijs van belang dat de examencommissies en opleidingscommissies in een opleiding een sterke positie hebben.

In de 'Stand van zaken Onderwijs HvA' wordt jaarlijks een integraal overzicht gegeven van de belangrijkste bevindingen op het gebied van onderwijs. Waar mogelijk zijn de bevindingen geplaatst in een landelijke context. Op alle niveaus van de HvA wordt gewerkt aan de hand van de PDCA-cyclus. Werken aan kwaliteit betekent dat tenminste jaarlijks bij de 'check' wordt nagegaan of ambities worden gerealiseerd. Dit aspect van kwaliteit krijgt dan ook aandacht.

Amsterdam, juni 2016

Olof Wiegert, Wil de Vries-Kempes en Jos van Hijfte

Met dank voor de inbreng van Veronica Bruijns, Ria Jacobi, Lucie te Lintelo, Mark Thomas, Martin Paassen en Martine Veerman

INHOUD

INLEIDING	2
SAMENVATTING	4
1: KWALITEIT VAN OPLEIDINGEN	5
1.1 ACCREDITATIES INGEDIEND OF TOEGEKEND IN 2015-2016	5
1.2 BIJZONDERE KWALITEIT	7
1.3 KWALITEIT VAN VERBETERING EN VERNIEUWING	8
2: STUDIESUCCES	8
2.1 BACHELORRENDEMENT	8
2.1.1 REDENEN VAN UITVAL	9
2.2 UITVAL EN SWITCH	10
2.3 VERGELIJKING PER SECTOR	11
2.4 VERGELIJKING VAN OPLEIDINGEN	11
2.4.1 GROTE OPLEIDINGEN HVA	11
2.4.2 MIDDELGROTE OPLEIDINGEN HVA	12
3: STUDENTTEVREDENHEID	13
3.1 DE HVA	13
3.2 DE FACULTEITEN	14
3.3 PRIORITERING VAN ONDERWERPEN	15
3.4 STUDENTTEVREDENHEID IN VERGELIJKING MET DE G5	15
3.5 FACULTEITEN VERGELEKEN MET G5: PER THEMA	17
3.6 STUDEREN MET EEN FUNCTIEBEPERKING	18
3.7 OPLEIDINGEN MET MEEST/MINST TEVREDEN STUDENTEN	19
4: ARBEIDSMARKT	20
4.1 DUUR TUSSEN AFSTUDEREN EN EERSTE BAAN	21
4.2 AANSLUITING OP ARBEIDSMARKT	200
4.3 TEVREDENHEID AANSLUITING FUNCTIE MET OPLEIDING	22
5: EXAMENCOMMISSIES	233
6: OPLEIDINGSCOMMISSIES	244
7: SLOTBESCHOUWING EN AANBEVELINGEN	255

SAMENVATTING VAN STAND VAN ZAKEN

KWALITEIT VAN OPLEIDINGEN

- NVAO: Kwaliteit van opleidingen HvA is voldoende tot goed; een enkele excellente beoordeling.
- Naast toenemende aandacht voor bijzonder kenmerk op opleidingsniveau voor het eerst ook aandacht voor een mogelijk bijzonder kenmerk op instellingsniveau.
- Er zijn veel actoren en diverse benaderingen bij het werken aan kwaliteit in termen van verbetering en vernieuwing. Onderlinge afstemming behoeft aandacht.

STUDIESUCCES

- Stijging in bachelorrendement HvA; prestatieafspraken is niet gehaald.
- Prestatieafspraken 'switch' gehaald.
- Prestatieafspraken 'uitval' niet gehaald.
- Studiesucces: in vergelijking met G5 per sector zowel goede, gemiddelde als lage score voor HvA.
- Het gemiddeld hoofdfaserendement van de grote opleidingen die samen verantwoordelijk zijn voor 70% van de studenteninstroom is in het afgelopen jaar licht verbeterd; het aantal opleidingen met stijgend rendement is vrijwel gelijk aan het aantal opleidingen waarbij het rendement daalt. Er is geen sprake van een eenduidige trend.
- Het gemiddeld hoofdfaserendement van middelgrote opleidingen die samen verantwoordelijk zijn voor 25% van de studenteninstroom is stabiel; het aantal opleidingen met een stijgend rendement en dalend rendement is gelijk. Er is geen sprake van een eenduidige trend.

STUDENTTEVREDENHEID

- Algemene tevredenheid studenten HvA is gestegen van 70,7% naar 73,3%; prestatieafspraken (65%) gehaald.
- Algemene tevredenheid studenten bij alle faculteiten is gestegen.
- In de ranglijst Handicap-oordeel (studenten voltijd) van de 11 grote hogescholen eindigt de HvA op de laatste plaats met een totaalscore van 5,89 (landelijk gemiddelde is 6.35).
- Het thema 'Inhoud' is in belang toegenomen. Verbetering van het thema 'Studiebegeleiding' heeft het grootste effect op de algemene tevredenheid van de studenten.

ARBEIDSMARKT

- Het percentage afgestudeerden van de HvA dat binnen drie maanden na het afstuderen een betaalde baan heeft, is toegenomen met 5%; nu 79,5%.
- Het aantal maanden dat een HvA afgestudeerde gemiddeld werkloos is gedaald tot 2,4 maanden.
- Net als in 2015 heeft 70% van de afgestudeerden van de HvA een baan op HBO-bachelor niveau.
- Het percentage afgestudeerden dat de aansluiting van de functie met de opleiding voldoende tot goed vindt, is gestegen van 67% naar 71,6% .
- Het percentage HvA afgestudeerden dat ontevreden is over de aansluiting van de functie met de opleiding is gedaald van 33% tot 28,4%.

EXAMENCOMMISSIES

- Examencommissies hebben in de HvA de afgelopen jaren een sterke positie verworven.

OPLEIDINGSCOMMISSIES

- Alle faculteiten werken aan versterking van de positie van Opleidingscommissies (OC's).

1: KWALITEIT VAN OPLEIDINGEN

1.1 ACCREDITATIES INGEDIEND OF TOEGEKEND IN 2015-2016

In de periode van 01.05.2015 tot 01.05.2016 hebben 22 bacheloropleidingen, inclusief 3 associate-degree programma's een accreditatie-aanvraag ingediend of toegekend gekregen volgens het beperkte opleidingsbeoordelingskader (BOB). Tot november 2019 is geen sprake van een uitgebreid beoordelingskader bij opleidingsaccreditatie. Dat is een verworvenheid van de vrijwillige deelname van de HvA aan de Instellingstoets Kwaliteitszorg, waaraan de NVAO in november 2013 een positief oordeel gaf.

De HvA wil dat alle opleidingen aan het eind van de beleidsperiode van het Instellingsplan 'Nieuwsgierige Professionals' over een beoordeling 'goed' voor standaard 1 (beoogd eindniveau) beschikken. Opleidingen sturen in hun verbeterbeleid actief op deze doelstelling. Opleidingen beperken zich in het streven de basiskwaliteit te overstijgen niet tot standaard 1. De beste illustratie hiervan is de European Master of Occupational Therapy die recent de definitieve bevestiging kreeg van 3 goede en 1 excellente score op de vier standaarden. Waar de andere HvA-opleidingen als totaaloordeel 'voldoende' scoren, is dat voor de enige wo-master in het portfolio van de HvA 'goed'. De faculteit Digitale Media en Creatieve Industrie onderscheidt zich door de succesvolle aanvraag bij de NVAO van de nieuwe master Fashion Enterprise Creation en een positieve uitspraak van de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO) over de nieuw beoogde master Digital Design.

Overzicht accreditaties

Faculteit/opleiding	NVAO-status per 01.05.2016	Standaard 1	Standaard 2	Standaard 3	Standaard 4
BEWEGEN, SPORT EN VOEDING ¹					
DIGITALE MEDIA EN CREATIEVE INDUSTRIE					
B AMFI	definitief positief	Goed	Goed	Voldoende	n.v.t. ²
B Technische Informatica	herbeoordeling standaard 3 definitief positief	Voldoende	Goed	Voldoende	n.v.t.
BUSINESS EN ECONOMIE					
B International Business and Languages	in behandeling	Voldoende	Goed	Voldoende	Voldoende
GEZONDHEID					
European MSc Occupational Therapy	definitief positief	Goed	Goed	Goed	Excellent
MAATSCHAPPIJ EN RECHT ³					
ONDERWIJS EN OPVOEDING					
M Professioneel Meesterschap	definitief positief	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende
B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad					

¹ In de periode mei 2015 tot mei 2016 werd door de Faculteit Bewegen, Sport en Voeding geen accreditatie-aanvraag ingediend.

² Tot 1 januari 2015 was sprake van een beoordelingskader met 3 standaarden. De standaard Toetsing en Gerealiseerde Eindkwalificaties is sindsdien gesplitst. Accreditatietrajecten die na 1 januari 2015 zijn gestart, hebben in het beperkte beoordelingskader te maken met 4 in plaats van de voormalige 3 standaarden.

³ In de periode mei 2015 tot mei 2016 werd door de Faculteit Maatschappij en Recht geen accreditatie-aanvraag ingediend.

in Nederlands	in behandeling	Goed	Voldoende	Voldoende	Voldoende
in Engels	in behandeling	Goed	Goed	Voldoende	Voldoende
in Frans	in behandeling	Goed	Goed	Voldoende	Voldoende
in Aardrijkskunde	in behandeling	Goed	Goed	Goed	Voldoende
in Geschiedenis	in behandeling	Goed	Goed	Goed	Voldoende
in Maatschappijleer	in behandeling	Goed	Voldoende	Voldoende	Voldoende
in Algemene Economie	in behandeling	Goed	Voldoende	Voldoende	Voldoende
in Bedrijfseconomie	in behandeling	Goed	Voldoende	Voldoende	Voldoende
in Wiskunde	in behandeling	Goed	Goed	Voldoende	Voldoende
in Biologie	in behandeling	Goed	Goed	Voldoende	Voldoende
in Natuurkunde	in behandeling	Goed	Goed	Voldoende	Voldoende
in Scheikunde	in behandeling	Goed	Goed	Voldoende	Voldoende
in Consumptieve Techniek I en II	in behandeling	Goed	Voldoende	Voldoende	Voldoende
in Gezondheidszorg en Welzijn	in behandeling	Goed	Voldoende	Voldoende	Voldoende
in Techniek	in behandeling	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende
in Mens en Technologie	in behandeling	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende
AD Onderwijsondersteuner Consumptieve Techniek I en II	in behandeling	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende
AD Onderwijsondersteuner Gezondheid en Welzijn	in behandeling	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende
AD Onderwijsondersteuner Techniek		Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende
TECHNIEK					
B Aviation	definitief positief	Goed	Goed	Voldoende	n.v.t.
B Toegepaste Wiskunde	in behandeling	Voldoende	Goed	Goed	Voldoende

Toets nieuwe opleiding bij NVAO

Faculteit/opleiding	NVAO status per 01.05.2016	Standaard 1	Standaard 2	Standaard 3	Standaard 4
DIGITALE MEDIA EN CREATIEVE INDUSTRIE	Toets Nieuwe Opleiding (TNO) definitief positief. ⁴	voldoet	voldoet	voldoet	voldoet
Master Fashion Enterprise Creation					

⁴ Bij een TNO wordt geen beoordelingsschaal 'onvoldoende – excellent' toegepast; beoordeling wordt uitgedrukt in 'voldoet' of 'voldoet niet'.

Doelmatigheidstoets bij Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO)

Faculteit/opleiding	CDHO status per 01.05.2016
DIGITALE MEDIA EN CREATIEVE INDUSTRIE	
Master Digital Design	Minister Bussemaker heeft n.a.v. positief CDHO-advies besloten in te stemmen met het voornemen om de hbo-masteropleiding Digital Design als bekostigde opleiding in Amsterdam te verzorgen.

1.2 BIJZONDERE KWALITEIT

Naast toenemende aandacht voor bijzonder kenmerk op opleidingsniveau voor het eerst ook aandacht voor een mogelijk bijzonder kenmerk op instellingsniveau.

Een vijftal HvA-opleidingen (4 bachelor- en 1 wo-masteropleiding) beschikt over een 'bijzonder kenmerk' dat is toegekend door de NVAO. Met het initiatief van de bacheloropleidingen tot Oefentherapeut Mensendieck en tot Verpleegkunde onderscheidt de faculteit Gezondheid zich door aan al haar opleidingen een bijzonder kenmerk te willen verbinden. Er wordt toegewerkt naar een NVAO-aanvraag. Hoewel nog sprake is van een pril initiatief is het vermeldenswaardig dat voor het eerst ook het kunnen behalen van een instellingsbreed bijzonder kenmerk wordt verkend. Voor wat betreft de internationale keurmerken is ten opzichte van 2015 sprake van een status quo.

	door NVAO toegekend aan:	
Bijzonder kenmerk 'Ondernemen'	B Sport, Management en Ondernemen	
Bijzonder kenmerk 'Topsportgerichtheid'	Johan Cruyff University (JCU)	B Commerciële Economie
Bijzonder kenmerk 'Internationalisering'	M European Master of Science in Occupational Therapy	Opnieuw bekrachtigd in mei 2016
Bijzonder kenmerk 'Kleinschalig en intensief onderwijs'	European School of Physiotherapy (ESP)	B Fysiotherapie
Bijzonder kenmerk 'Internationalisering' ⁵	International Degree in English and Education (IDEE)	B Leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad Engels

	initiatief genomen door:	
Bijzonder kenmerk 'Community of Practice'	Opleiding Oefentherapie Mensendieck	
Bijzonder kenmerk 'Klinisch Redeneren'	Opleiding tot Verpleegkunde	
Bijzonder kenmerk 'Topsportvriendelijke hogeschool'	Faculteit Beweging, Sport en Voeding	Er is sprake van een verkennende fase.

	Status	Verstreckende instantie
B Forensisch Onderzoek	Universeel keurmerk is verworven.	Chartered Society of Forensic Sciences http://www.charteredocietyofforensicsciences.org/home

⁵ IDEE heeft bij de accreditatie-aanvraag die momenteel bij de NVAO in behandeling is niet opnieuw het bijzonder kenmerk Internationalisering aangevraagd.

B International Business and Management Studies (IBMS)	Toelating tot verwerven van EPAS keurmerk is verworven	European Foundation for Management Development https://www.efmd.org/accreditation-main/epas
B International Business and Languages (IBL)	Idem	Idem
Amsterdam Institute of Sport Science (AISS), samenwerkingsverband tussen VU, VU Medisch Centrum, UvA, AMC en HvA	Sportinnovator Keurmerk	toegekend door minister VWS

1.3 KWALITEIT VAN VERBETERING EN VERNIEUWING⁶

Er zijn veel actoren en diverse benaderingen bij het werken aan kwaliteit in termen van verbetering en vernieuwing. Onderlinge afstemming behoeft aandacht.

Alle HvA-opleidingen zijn in het bezit van het accreditatiekeurmerk. Het fundament van basiskwaliteit biedt een solide basis om in te spelen op de dynamiek in de sector van het hoger onderwijs. Veranderende wettelijke vereisten en de aanscherping van de eigen ambities en profilering doen een beroep op aanpassingsvermogen van vooral opleidingsteams. Het bepalen en implementeren van adequate verbetermaatregelen is een continu proces. Verbetering en vernieuwing wordt in de HvA momenteel zowel benaderd vanuit

- *eigenaarschap* van docenten en studenten voor kwaliteit van het onderwijs. Teamwerk en studentbetrokkenheid zijn daarbij een kwaliteitskenmerk van toenemend belang.
- *cocreatie* als vorm van samenwerking bij de innovatieve programma's die zich richten op de doelen van het HvA-instellingsplan 'Nieuwsgierige professionals'.
- *maatwerk*, via een peer to peer-ondersteuning op initiatief van opleidingsteams. Een voorbeeld hiervan is de inzet van het intern expertiseteam Studeerbaar en Robuust Onderwijs.
- *functionaliteit en resultaatgerichtheid van werkprocessen*. De lean-methodiek wordt hierin gehanteerd om processen te analyseren, verbeterpotentieel inzichtelijk te maken en concrete verbeteringen te implementeren.
- *risicomanagement*, in de vorm van onderzoek ('internal audit') bij geconstateerde bedreigingen voor het behalen van de doelstellingen van het HvA-instellingsplan.

De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van onderwijs is een gedeelde verantwoordelijkheid maar ligt primair op opleidingsniveau. Feit is dat er in de HvA veel actoren, via diverse decentrale en centrale gremia, actief zijn in het continue verbeter- en vernieuwingsproces. Onderlinge afstemming behoeft aandacht. Trage of stagnerende voortgang in de realisatie van beleid, breed ervaren hoge werkdruk, veelheid aan gremia die zich bezig houden met de verbeteragenda en zorg over de omvang van instellingsbrede innovaties zijn 'early warning signals'. Duiding daarvan is van belang om evenwicht te houden in de ambities van de verbeteragenda en de implementatiekracht die in de HvA aanwezig is, in het bijzonder in opleidingsteams.

2: STUDIESUCCES

2.1 BACHELORRENDEMENT

Stijging in bachelorrendement HvA; prestatieafspraken is niet gehaald.

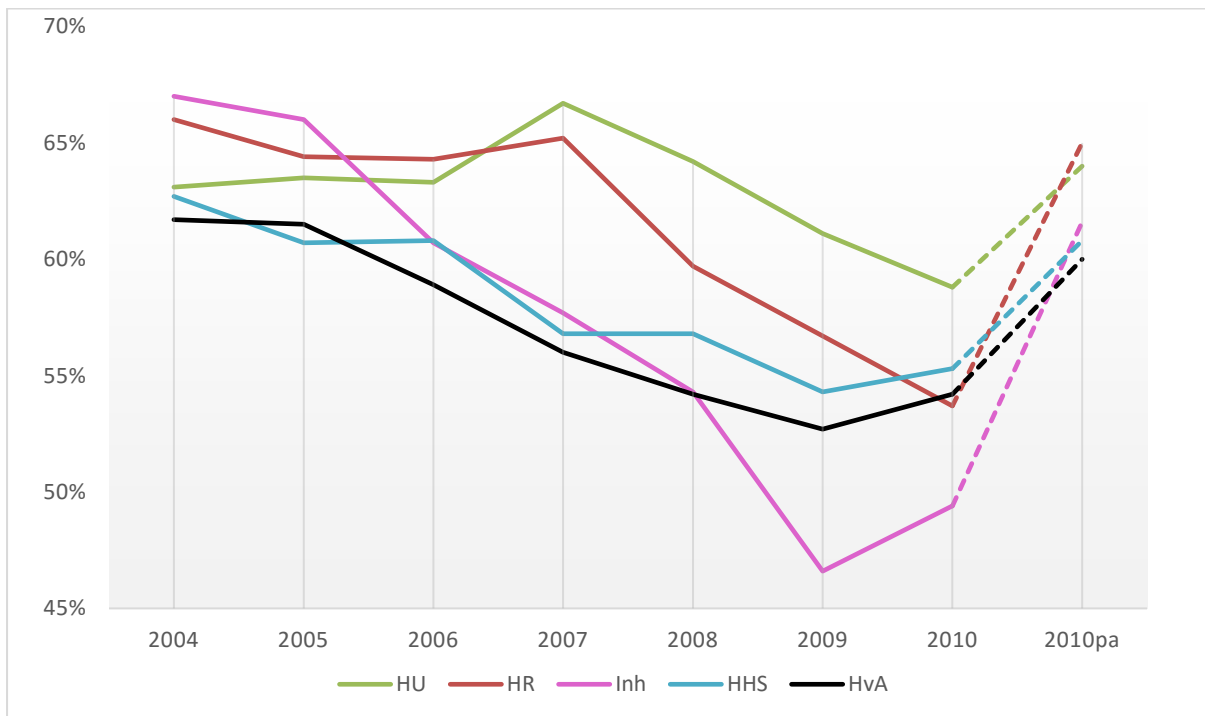
⁶ In de notitie Kwaliteit van Onderwijs en Onderzoek HvA, 2012, blz. 5 naast basiskwaliteit en bijzondere kwaliteit benoemd als 'kwaliteit van transformatie'.

Na jaren van daling is de trend in het bachelorrendement gekeerd. Het percentage herinschrijvers dat binnen vier jaar een diploma haalt, is het afgelopen jaar gestegen van 52,7% naar 54,2%. De stijging van het afgelopen jaar heeft er echter niet toe geleid dat de prestatieafspraken (60%) op dit onderwerp is gehaald.

Jaar	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Diploma na 5 jaar (%)	61,7%	61,5%	58,9%	56,0%	54,2%	52,7%	54,2%

Bron: 1CHO, rendement van de studenten die zich voor het eerst in het hoger onderwijs hebben ingeschreven bij de HvA.

Het rendementsverloop bij de hogescholen is divers. In tegenstelling tot de HvA, Hogeschool InHolland en de Haagse Hogeschool laten de Hogeschool Rotterdam en de Hogeschool Utrecht net als voorgaande jaren een dalend rendement zien. Onderstaande grafiek zet het bachelorrendement af tegen de prestatieafspraken die de betreffende hogeschool heeft gemaakt.

Bron: 1CHO, G5 onderzoeksgroep; bachelorrendement in relatie tot de prestatieafspraken (pa)

De stijging in het rendement is niet bij alle faculteiten het geval. In de volgende grafiek is er bij de FOO, FDMCI en FBE een stijging van het rendement te zien. FBSV stabiliseert terwijl de dalende trend bij de overige faculteiten doorzet. Tot vorig jaar was er alleen een stijging van het rendement bij FOO te zien.

% Diploma	2005	2006	2007	2008	2009	2010	trend
FBE	51,9%	50,6%	46,5%	44,6%	42,4%	44,6%	
FBSV	77,6%	75,8%	70,5%	66,1%	61,8%	61,9%	
FDMCI	65,4%	62,3%	53,9%	54,0%	53,7%	60,8%	
FG	77,1%	74,1%	71,9%	79,4%	75,7%	73,3%	
FMR	63,0%	61,5%	63,2%	59,9%	55,9%	54,1%	
FOO	50,2%	47,3%	46,9%	44,3%	47,4%	50,8%	
FT	64,1%	60,5%	61,2%	54,7%	54,7%	52,3%	

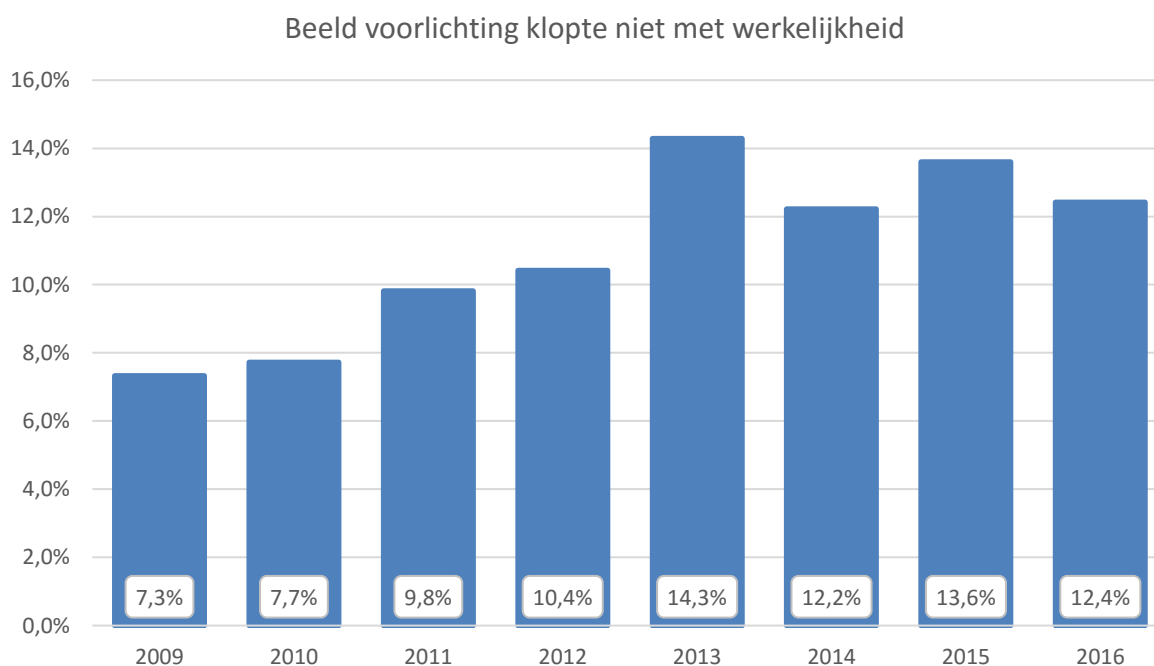
Bron: HvA data Bachelorrendement. Diploma na 5 jaar (% conform prestatieafspraken)

2.1.1 REDENEN VAN UITVAL

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	trend
1: Niet goed nagedacht of opleiding bij mij past	11,8%	9,8%	9,4%	13,2%	9,6%	15,2%	
2: Beeld voorlichting klopte niet met werkelijkheid	9,8%	10,4%	14,3%	12,2%	13,6%	12,4%	
3: De opleiding was voor mij te moeilijk	10,7%	11,8%	8,5%	9,3%	8,1%	10,3%	

Top 3 redenen van uitval: Voltijd studenten, uitval voor 1 februari. Bron: Exit Tevredenheidsmonitor (ETM, 2016)

Het niet goed na hebben gedacht of de opleiding past, is dit jaar de belangrijkste reden voor de studenten om te stoppen met hun studie. De tweede reden van uitval is voor studenten ‘het beeld van de voorlichting klopte niet met de werkelijkheid’. Vanaf 2009 tot 2013 is het percentage studenten dat aangeeft dat ‘het beeld van de voorlichting niet klopte met de werkelijkheid’ toegenomen. Vanaf 2013 lijkt dit aantal te stabiliseren. Dit valt samen met het moment van invoering van de StudieKeuzeCheck.

Percentage studenten dat als eerste reden van uitval ‘Het beeld van de voorlichting klopte niet met de werkelijkheid’ aangeeft. Voltijd studenten, uitval voor 1 februari. Bron: Exit Tevredenheidsmonitor (ETM, 2016)

2.2 UITVAL EN SWITCH

Prestatieafspraken ‘switch’ gehaald. Prestatieafspraken ‘uitval’ niet gehaald.

Net als vorig jaar zijn er dit jaar minder studenten die van de ene opleiding van de HvA overstappen naar een andere opleiding van de HvA. Het percentage studenten dat switcht was vorig jaar 10,8% en is dit jaar 10,4%. De prestatieafspraken gingen uit van 12% switch.

De stijgende trend van het percentage dat uitvalt (studenten die zich na het eerste jaar niet opnieuw inschrijven bij de HvA) is gekeerd. Het afgelopen studiejaar is de uitval gedaald tot 31,1%. De prestatieafspraken 30% is hiermee niet gehaald.

HvA voltijd	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Afspraak	Trend
% Uitval	32,5%	29,5%	31,9%	32,3%	33,8%	31,1%	30,0%	
% Switch	10,8%	11,1%	11,1%	12,9%	10,8%	10,4%	12,0%	

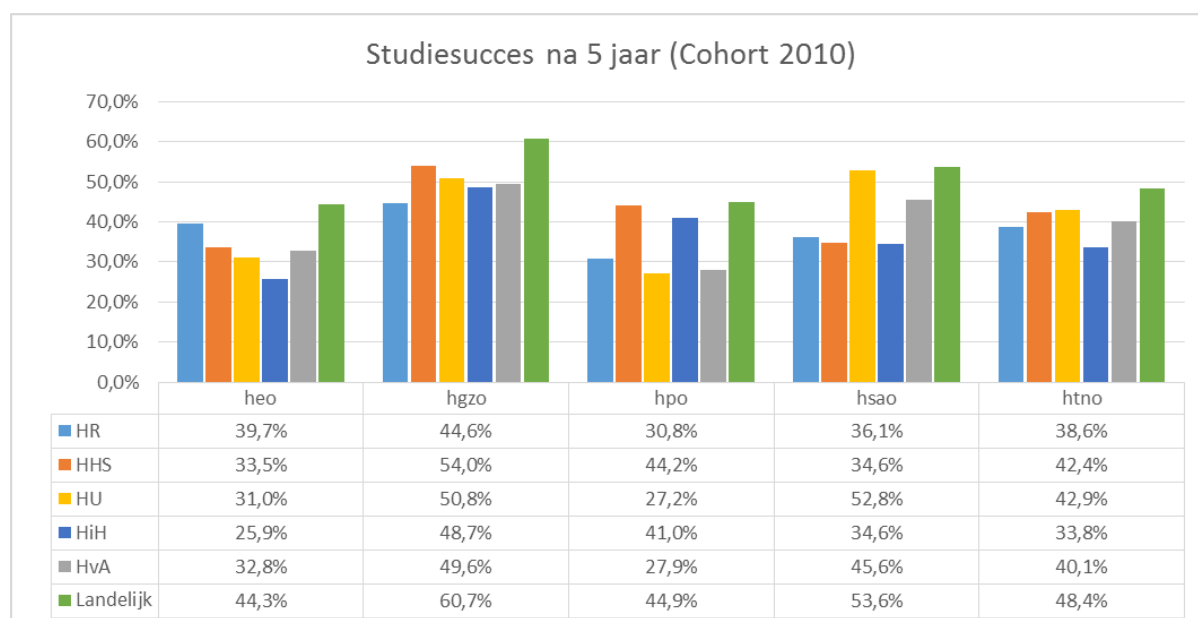
Bron: HvA-data Uitval en Switch, gebaseerd op ICHO.

2.3 VERGELIJKING PER SECTOR

Studiesucces: in vergelijking met G5 per sector zowel goede, gemiddelde als lage score voor HvA.

Uit meerjarige gegevens blijkt dat sectoren in het hoger onderwijs op het gebied van studiesucces ‘eigen bandbreedtes’ kennen. Zo is het bachelorrendement in de sector gezondheid altijd veel hoger dan in de sector economie. Bij het formuleren van doelstellingen en het beoordelen van resultaten is het gebruikelijk om hier rekening mee te houden. Bij de HvA gebeurt dat ook. Zo heeft iedere faculteit eigen doelstellingen en maakt hier eigen afspraken over.

Door de Vereniging Hogescholen wordt - op basis van het 1CHO – jaarlijks data beschikbaar gesteld aan de hand waarvan de resultaten van opleidingen in kaart kunnen worden gebracht. Hierbij is ook een indeling naar sectoren mogelijk waarbij zeven sectoren worden onderscheiden: hoger economisch onderwijs (heo), hoger gezondheidszorgonderwijs (hgzo), hoger pedagogisch onderwijs (hpo), hoger sociaal-agogisch onderwijs (hsao), hoger technisch en natuurwetenschappelijk onderwijs (htno), hoger agrarisch onderwijs en hoger kunstonderwijs. De HvA kent geen opleidingen in de sector hoger agrarische onderwijs en hoger kunstonderwijs. In onderstaande grafiek zijn de resultaten van de G5 hogescholen in de context van de sectoren economie (heo), gezondheid (hgzo), onderwijs (hpo), sociaal-agogisch (hsao) en techniek (htno) geplaatst.

Bron: 1CHO, studiesucces na 5 jaar (cohort 2010)

Uit deze grafiek blijkt dat bij de studenten die in 2010 met hun opleiding gestart zijn, het studiesucces in de HvA in de sector onderwijs het laagst is en in de sector gezondheid het hoogst. In vergelijking met de overige G5-instellingen is

- het studiesucces van de HvA in de sector sociaal-agogisch is naar verhouding goed, maar ruim onder het landelijk gemiddelde.
- het studiesucces van de HvA in de sectoren techniek, gezondheid en economie naar verhouding ‘gemiddeld’.
- Het studiesucces van de HvA in de sector onderwijs naar verhouding ‘laag’.

2.4 VERGELIJKING OPLEIDINGEN

2.4.1 GROTE OPLEIDINGEN HVA

Het gemiddeld hoofdfaserendement van de grote opleidingen die samen verantwoordelijk zijn voor 70% van de studenteninstroom is in het afgelopen jaar licht verbeterd.

Het aantal opleidingen met stijgend rendement is vrijwel gelijk aan het aantal opleidingen waarbij het rendement daalt. Er is geen sprake van een eenduidige trend.

In 2011 zijn in totaal 7.208 voltijd studenten in de hoofdfase ingestroomd. Van dit totaal aantal studenten studeert 70% bij de 20 grootste opleidingen van de HvA. Deze opleidingen hadden een minimale instroom van 152 voltijdstudenten. Door de omvang van de opleidingen hebben de resultaten van deze opleidingen een grote impact op de resultaten van de HvA. In onderstaande tabel zijn de hoofdfaserendementen van deze 20 opleidingen opgenomen, gerangschikt naar faculteit en het aantal studenten dat in 2011 in de hoofdfase is ingestroomd.

Uit de tabel blijkt:

- Bij 6 opleidingen van de 20 grote opleidingen is het hoofdfaserendement het afgelopen jaar gestegen met meer dan 3%. Het betreft de opleidingen Commerciële Economie (+ 4%), Bedrijfskunde MER (+ 10%), Media, Informatie & Communicatie (MIC, + 6%), Communication & Multimedia Design (Media, + 21%), Toegepaste Psychologie (+8%) en Aviation (+ 7%).
- bij 6 van de 20 grote opleidingen is het hoofdfaserendement het afgelopen jaar met meer dan 3% gedaald. Bij de opleidingen Fysiotherapie, Sociaal Psychologische Hulpverlening (SPH) en Sociaal Juridische Dienstverlening (SJD) is het rendement afgelopen jaar met 10% of meer gedaald.
- De opleidingen Sport, Management & Ondernemen (SM&O), SPH, MWD, SJD en Engineering, Design & Innovation (EDI) hebben in de afgelopen jaar een negatieve trend in hoofdfaserendement laten zien. Alleen de opleiding Media heeft deze trend in de het afgelopen jaar weten te keren.
- De opleidingen Bedrijfseconomie (BE), International Business & Management Studies (IBMS), Informatica, Verpleegkunde en Pedagogiek (bachelor) laten in de afgelopen twee jaar een redelijk stabiel rendementsverloop zien (marge tussen de -3% en 3% verandering ten opzichte van ieder voorgaand jaar).

Faculteit	Programma	Instroom	H07 (%)	H08 (%)	H09 (%)	H10 (%)	H11 (%)	Trend
FBE	CE	10%	56	57	50	48	52	
	bdr ecn	4%	44	44	42	45	43	
	b MER	3%	59	54	46	47	57	
	ibms	3%	52	50	48	47	46	
FBSV	smo	2%	63	59	47	55	52	
FDMCI	MIC	9%	62	55	59	52	58	
	media	3%	66	56	54	42	63	
	confec	3%	75	77	75	69	71	
	inform	2%	58	49	59	57	57	
FG	fysio	3%	70	74	84	90	76	
	verplgk	2%	81	68	73	70	72	
FMR	Recht	4%	53	56	49	52	46	
	sph	4%	73	70	61	64	54	
	mwd	3%	74	79	83	59	54	
	tg psy	3%				51	59	
	sjd	3%	68	68	67	61	47	
FOO	peda bp	2%	64	71	74	71	72	
FT	bouwk	3%	75	65	64	69	69	
	avia	2%	51	67	59	57	64	
	edi	2%	61	60	48	50	43	

Bron: HvA Data, overzicht van het hoofdfaserendement van de 20 grootste opleidingen van de HvA (voltijd).

2.4.2 MIDDELGROTE OPLEIDINGEN HvA

Het gemiddeld hoofdfaserendement van middelgrote opleidingen, die samen verantwoordelijk zijn voor 25% van de studenteninstroom is stabiel.

Het aantal opleidingen met een stijgend rendement en dalend rendement is gelijk. Er is geen sprake van een eenduidige trend.

Naast de 20 grootste opleidingen die gezamenlijk 70% van de instromende studenten in de hoofdfase hebben, zijn er 23 middelgrote opleidingen die in totaal verantwoordelijk zijn voor 25% van de instroom in de hoofdfase. Deze opleidingen hebben een instroom van tussen de 37 en 151 studenten. In onderstaande tabel is het hoofdfaserendement van deze opleidingen opgenomen.

Uit onderstaande tabel blijkt:

- Bij de opleidingen Personeel en Arbeid (PEA = Human Resource Management), International Business and Languages (IBL), Electrotechniek en Maritiem Officier daalt het rendement in de afgelopen jaren vrijwel zonder uitzondering ieder jaar.
- 11 opleidingen laten een stijgend rendement zien; 5 van deze opleidingen (Trade Management in Asia (TMA), Ergotherapie, Oefentherapie Mensendieck, 2^e graads Leraren opleiding Engels en Bouwtechnische Bedrijfskunde (BTB) hebben dit na een sterk dalend rendement vorig jaar. De PABO, Technische Bedrijfskunde en Logistiek & Economie laten een stijging in het rendement zien na een (redelijk) stabiel jaar (marge tussen -3% en 3%).
- De opleiding Technische Bedrijfskunde is de enige opleiding die in de afgelopen twee jaar een stijging heeft in het hoofdfaserendement.

Faculteit	Programma	Instroom (%)	H07 (%)	H08 (%)	H09 (%)	H10 (%)	H11 (%)	Trend
FBE	pea	2%	72	81	75	73	68	
	account	1%	42	32	38	46	37	
	ibl	1%	50	47	51	42	40	
	tm azie	1%	30	33	43	29	35	
	fsm	1%	50	43	42	44	45	
FBSV	lo 1g	2%	77	73	68	51	53	
	voeding	2%	89	72	80	78	77	
FDMCI	commun	1%	51	48	62	67	43	
FG	ergo	1%	81	93	79	66	86	
	mensend	1%	84	80	93	75	84	
FMR	cmv	1%	49	52	40	55	47	
FOO	bas ond	2%	49	50	45	43	53	
	eng 2g	1%	43	51	36	32	45	
	gsd 2g	1%	34	43	47	45	43	
FT	bwt bdr	1%	63	62	64	52	63	
	tch bk	1%	66	66	49	55	62	
	log eng	1%	59	70	52	66	48	
	civ tch	1%	71	74	63	72	59	
	for ond	1%	69	77	68	65	65	
	bdr wis	1%	68	72	63	62	63	
	elektro	1%	65	60	55	44	40	
	log ecn	1%	65	68	51	48	71	
	mar off	1%	75	65	57	61	49	

Bron: HVA Data, overzicht van het hoofdfaserendement van de middelgrote opleidingen van de HVA (voltijd).

3: STUDENTENTEVREDENHEID

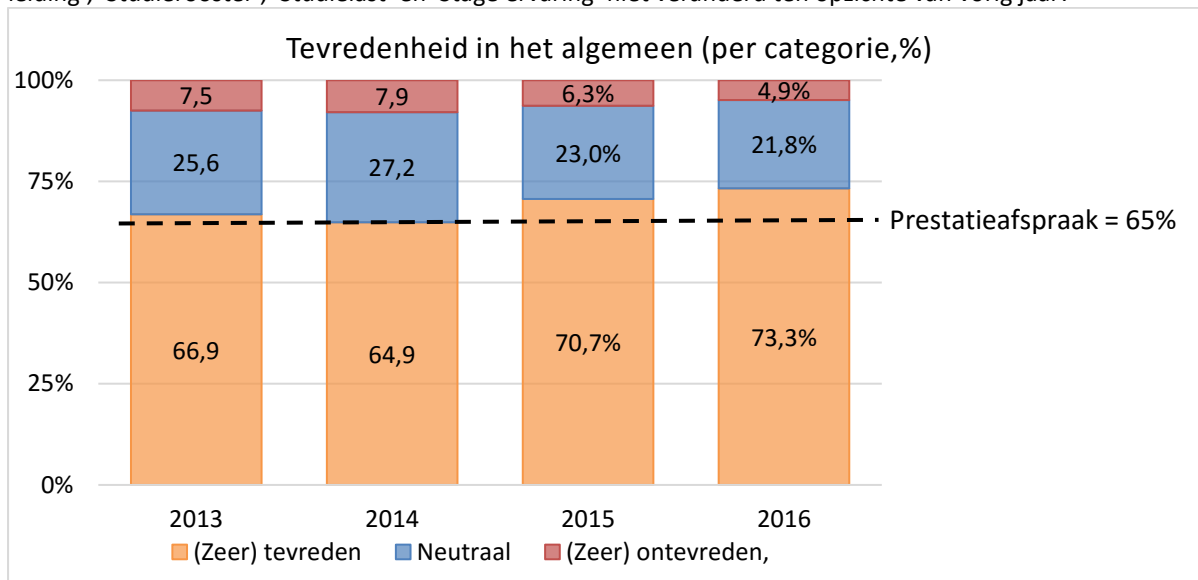
3.1 DE HVA

Algemene tevredenheid van HVA studenten is gestegen van 70,7% naar 73,3% ; prestatieafsprake gehaald.

Voor de prestatieafspraken is van belang dat het percentage studenten dat aangeeft over het algemeen (zeer) tevreden te zijn over hun studie verder is gestegen naar 73,3%. Hiermee is de prestatieafpraak (65%) over dit onderwerp gehaald.

De algemene tevredenheid van de studenten van de HvA is net als vorig jaar gestegen, zo blijkt uit de resultaten van de jaarlijkse Nationale Studenten Enquête (NSE).

Deze stijging van de tevredenheid is niet in alle thema's terug te zien. Zo zijn de thema's 'Inhoud', 'Studiebegeleiding', 'Studierooster', 'Studielast' en 'Stage ervaring' niet veranderd ten opzichte van vorig jaar.

Bron: NSE 2016. De tevredenheidpercentages verdeeld over de antwoordcategorieën bij vraag 14 (tevredenheid over de studie in het algemeen). Antwoordcategorieën: (zeer) ontevreden (oordeel 1 + 2), neutraal (oordeel 3) en (zeer) tevreden (oordeel 4+5).

3.2 DE FACULTEITEN

Algemene tevredenheid studenten bij alle faculteiten is gestegen.

Bij alle faculteiten is het aandeel studenten dat tevreden of zeer tevreden is over de opleidingen gestegen. Over dit onderwerp zijn in convenanten met elke faculteit streefwaarden afgesproken. Zonder uitzondering wordt dit streefcijfer bij de faculteiten gehaald.

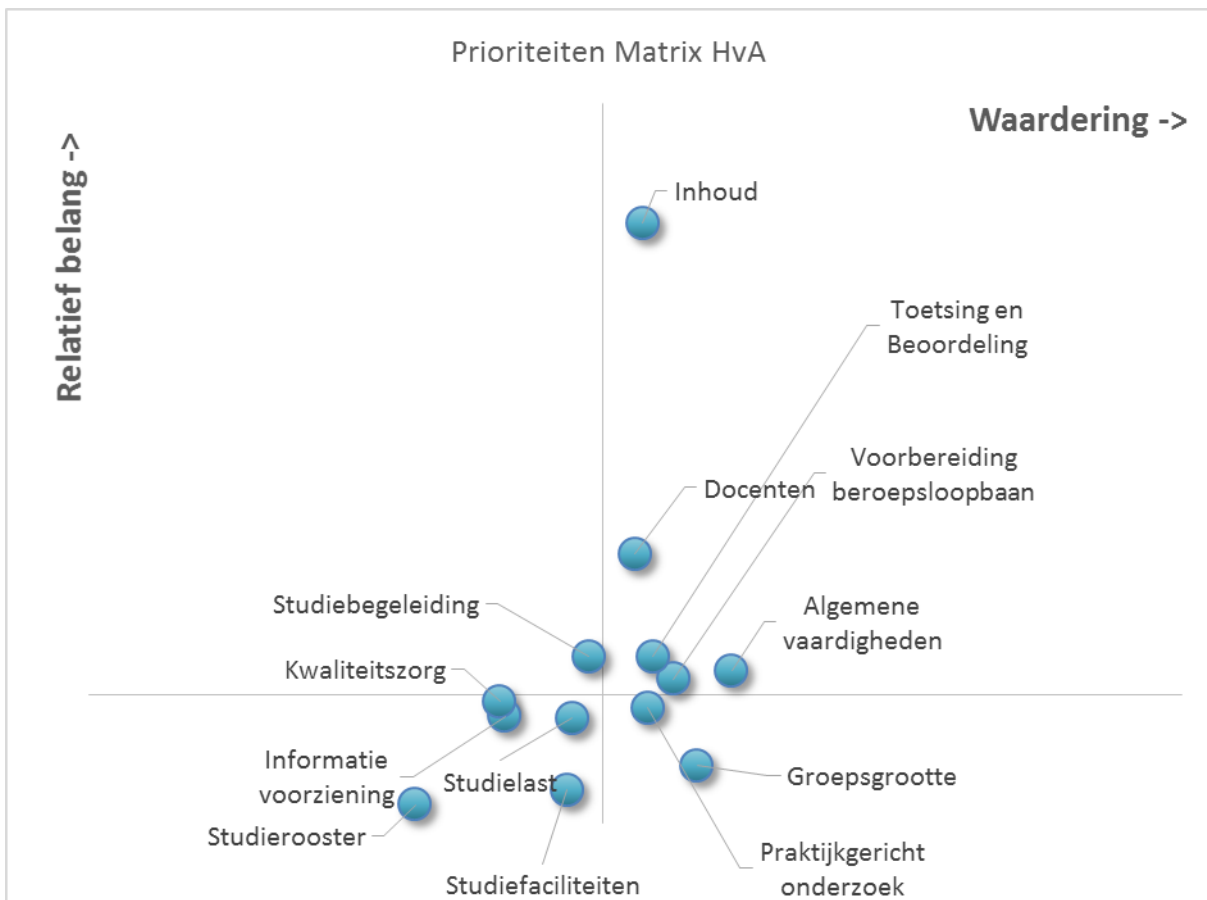
Faculteit	2012	2013	2014	2015	2016	Convenant
DBSV	81,5%	80,1%	74,3%	81,6%	85,6%	68,7%
DEM	63,0%	61,0%	57,0%	60,6%	66,1%	63,0%
DG	75,2%	70,0%	70,5%	73,7%	76,1%	75,2%
DMR	71,5%	71,8%	71,1%	73,8%	76,6%	71,5%
DMCI	65,3%	67,5%	62,4%	69,7%	71,4%	65,2%
DOO	63,7%	63,8%	63,8%	71,9%	72,5%	63,7%
DT	67,4%	70,7%	68,3%	76,4%	77,8%	67,4%
Totaal	68,7%	67,6%	64,9%	70,7%	73,3%	65,0%

Bron: NSE 2016. Percentage (zeer) tevreden studenten (oordeel 4 en 5 op de schaal 1- 5) op faculteitniveau gerelateerd aan de streefcijfers opgenomen in de faculteitconvenanten.

3.3 PRIORITERING VAN ONDERWERPEN

Het thema 'Inhoud' is in belang toegenomen. Verbetering van het thema 'Studiebegeleiding' heeft het grootste effect op de algemene tevredenheid van de studenten.

In de prioriteitenmatrix is het aandeel van de verschillende thema's uitgezet tegen de themascores met als middelpunt de gemiddelde waardering en het gemiddelde belang. De matrix biedt een aanknopingspunt voor de prioritering van maatregelen om de studenttevredenheid te verbeteren. De matrix is gebaseerd op de NSE 2016, waarvan in de bijlage bij deze notitie een factsheet is opgenomen met daarin een volledig overzicht van de uitkomsten van de NSE. Deze uitkomsten zijn vergeleken met de uitkomsten van de partners binnen de G5 en met de resultaten van vorig jaar.

Bron: NSE 2016. Prioriteitenmatrix: themascore uitgezet tegen de relatieve invloed van het thema op de algemene tevredenheid (RWA volgens Johnson, 2002).

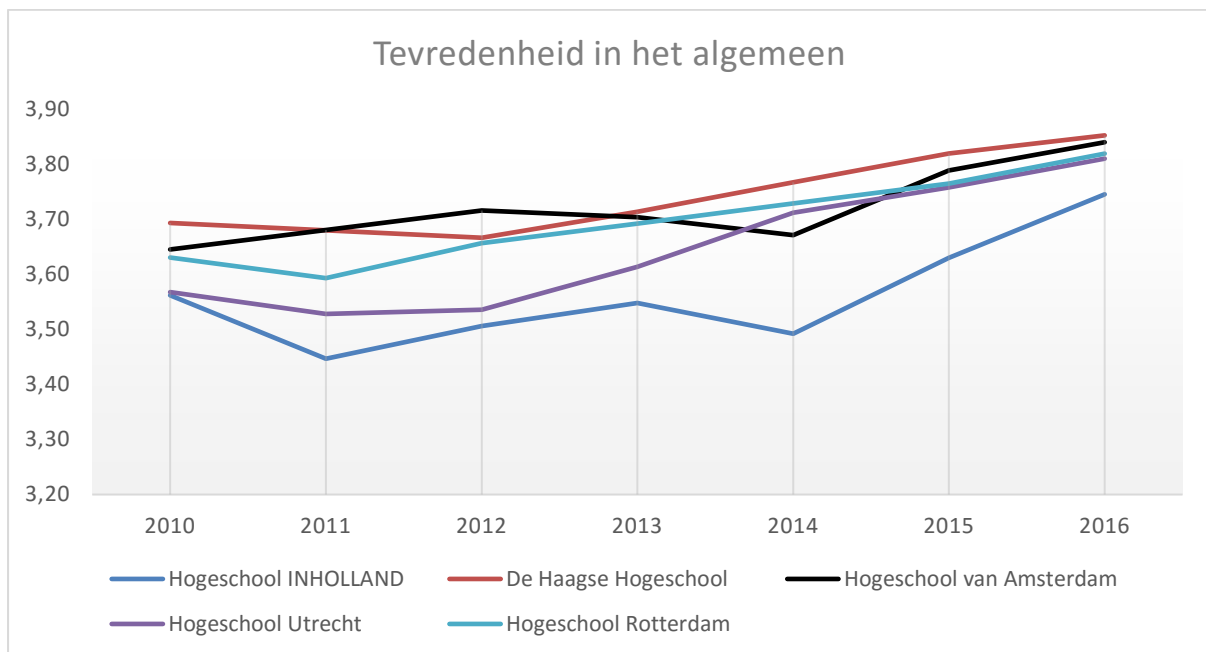
De thema's 'Docenten' en 'Inhoud' worden door de studenten relatief belangrijk gevonden (boven de x-as) en worden door de studenten relatief hoog gewaardeerd (rechts van de y-as). Het thema 'Studiebegeleiding' is relatief belangrijk en wordt relatief laag gewaardeerd. Naast de thema's die in het kwadrant rechtsboven staan, zal een verbetering van de waardering van het thema 'Studiebegeleiding' het grootste effect hebben op de algemene tevredenheid van de studenten.

De studenten zijn het thema 'Inhoud' belangrijker gaan vinden. De 'Algemene vaardigheden', 'Toetsing' en 'Beoordeling' zijn de thema's die het meest in belang zijn afgenomen. Hoewel de studenten ontevreden zijn over het thema 'Studierooster', heeft het geen groot belang in de algemene tevredenheid.

3.4 DE TEVREDENHEID VAN STUDENTEN HVA IN VERGELIJKING MET DE G5

De algemene tevredenheid van studenten over HvA opleidingen is opnieuw gestegen.

Bij alle G5 hogescholen is de algemene tevredenheid van de studenten over hun opleidingen gestegen. Samen met de Haagse Hogeschool heeft de HvA een hogere tevredenheid heeft dan de andere instellingen. Ondanks de sterke stijging van de tevredenheid van de studenten bij van de Hogeschool InHolland zijn deze nog steeds het minst tevreden over hun opleiding in het algemeen.

Bron: NSE 2016. Algemene tevredenheid bij de instellingen binnen de G5. Gemiddeld cijfer (op basis van een 5-puntschaal).

Naast de algemene vraag over de tevredenheid over de opleiding zijn de scores per thema relevant. Voor het waarderen van de uitkomsten worden die vergeleken met de uitkomsten van de andere G5-instellingen en met die van zichzelf in de tijd (vorig jaar).

	De Haagse Hogeschool	Hogeschool INHOLLAND	Hogeschool Rotterdam	Hogeschool Utrecht	Hogeschool van Amsterdam
Je studie in het algemeen	3,85 ↑	3,74 ↑	3,82 ↑	3,81 ↑	3,84 ↑
Inhoud	3,56 →	3,52 ↑	3,54 ↑	3,55 ↑	3,52 →
Algemene Vaardigheden	3,81 ↑	3,78 ↑	3,79 ↑	3,79 ↑	3,77 ↑
Praktijkgericht onderzoek	3,61 →	3,59 ↑	3,58 ↑	3,57 ↑	3,53 ↑
Vorbereiding Beroepsloopbaan	3,60 →	3,58 ↑	3,58 ↑	3,73 ↑	3,60 ↑
Docenten	3,52 →	3,45 ↑	3,53 ↑	3,56 ↑	3,50 ↑
Studiebegeleiding	3,45 →	3,34 ↑	3,53 ↑	3,38 ↑	3,37 →
Toetsing & Beoordeling	3,58 →	3,53 ↑	3,57 ↑	3,57 ↑	3,55 ↑
Informatievoorziening	3,28 →	3,21 ↑	3,31 ↑	3,29 ↑	3,14 ↑
Studierooster	3,02 ↓	3,18 ↑	3,12 ↓	3,17 →	2,89 →
Studielast	3,35 →	3,35 ↑	3,36 ↑	3,39 ↑	3,33 →
Groepsgrootte	3,71 ↑	3,77 ↑	3,75 ↑	3,76 →	3,67 ↑
Stage & Opleiding	3,20 →	3,11 ↑	3,12 ↑	3,18 ↑	3,17 ↑
Stage Ervaring	3,87 →	3,89 →	3,84 ↑	3,95 ↑	3,81 →
Studiefaciliteiten	3,45 ↑	3,34 ↓	3,37 ↑	3,15 ↓	3,31 ↑
Kwaliteitszorg	3,15 ↑	3,14 ↑	3,19 ↑	3,11 →	3,13 ↑
Studieomgeving	3,98 →	3,74 ↑	3,90 ↑	3,82 →	3,98 ↑
Huisvesting	3,35 →	3,13 →	3,47 ↓	2,77 →	2,32 ↓

	scoort niet significant lager dan een G5-instelling	↓	Lager dan 2015
	significant lager dan 1 G5-instelling	→	gelijk aan 2015
	significant lager dan 2 G5-instellingen	↑	hoger dan 2015
	significant lager dan 3 G5-instellingen		
	significant lager dan 4 G5-instellingen		

Gemiddeld oordeel per thema. In de kleurenbalken: de ranking van de instellingen. De pijlen geven per instelling de vergelijking (met zichzelf) van het oordeel in 2016 met het oordeel in 2015 weer. Significantie op basis van Student's t-test, $p < 0,05$. Bron: NSE 2016.

Wanneer de resultaten worden vergeleken met die van de andere G5-instellingen valt het volgende op:

- De tevredenheid over de **studie in het algemeen** is (wederom) toegenomen. Er is geen G5 instelling die het op dit vlak beter doet dan de HvA. Dit mag de Haagse Hogeschool (HHS) ook zeggen.
- De tevredenheid over de **inhoud** is gelijk gebleven. Hierdoor zijn er 3 instellingen binnen de G5 die het nu beter doen. Vorig jaar was dat er 1 (HHS).
- De tevredenheid over de **docenten** is toegenomen. Met uitzondering van de HHS doen de andere instellingen binnen de G5 het ook beter. Vorig jaar was er 1 instelling die het beter deed, nu zijn dat er twee.
- Wat betreft de tevredenheid over **praktijkgericht onderzoek**, de **informatievoorziening**, **het studierooster** en de **groepsmaat** is de HvA de hekkensluiter. Met uitzondering van de tevredenheid over het studierooster is de tevredenheid hierover wel gestegen t.o.v. vorig jaar. De tevredenheid over het studierooster is gelijk gebleven.

Algemene tendens ten opzichte van vorig jaar is dat de toename van de tevredenheid bij de HHS studenten is gestagneerd en dat met name de tevredenheid van de studenten bij InHolland is toegenomen.

3.5 FACULTEITEN VERGELIJKEN MET G5: PER THEMA

In onderstaand overzicht wordt de tevredenheid van studenten van de verschillende faculteiten per thema vergeleken met de tevredenheid van de studenten van de G5. Ook wordt per faculteit bij elk thema aangegeven of de tevredenheid van studenten op dit thema significant gestegen is in vergelijking met het vorig jaar.

Uit de tabel blijkt dat bij alle faculteiten de tevredenheid van de studenten op vrijwel alle thema's gelijk is gebleven. FBE vormt hierbij een uitzondering. De studenten van FBE laten op bijna alle thema's een stijging van de tevredenheid zien. De tevredenheid van de FBE-studenten is wel relatief laag ten opzichte van de tevredenheid van de studenten bij vergelijkbare clusters van opleidingen binnen de G5.

	FBSV	FBE	FG	FMR	FDMCI	FOO	IT
Je studie in het algemeen	4,13 ↑	3,69 ↑	3,85 →	3,91 ↑	3,79 →	3,79 →	3,92 →
Inhoud	3,69 →	3,44 ↑	3,54 →	3,56 →	3,48 →	3,48 →	3,56 →
Algemene Vaardigheden	3,93 →	3,70 ↑	3,85 →	3,79 →	3,74 →	3,74 →	3,78 →
Praktijkgericht onderzoek	3,63 →	3,51 ↑	3,55 →	3,51 →	3,53 →	3,53 →	3,63 →
Vorbereiding Beroepsloopbaan	3,81 →	3,39 ↑	3,73 →	3,63 →	3,63 →	3,63 ↑	3,54 →
Docenten	3,79 →	3,31 ↑	3,53 →	3,56 →	3,39 →	3,39 →	3,58 →
Studiebegeleiding	3,56 →	3,22 ↑	3,38 →	3,42 →	3,31 →	3,31 →	3,44 →
Toetsing & Beoordeling	3,65 →	3,50 ↑	3,50 →	3,58 →	3,49 →	3,49 ↑	3,59 →
Informatievoorziening	3,29 →	3,13 ↑	3,16 →	3,08 →	3,13 →	3,13 ↑	3,13 →
Studierooster	3,05 →	3,00 →	2,64 ↓	2,73 ↓	2,96 →	2,96 →	2,79 →
Studielast	3,35 →	3,37 ↑	3,28 →	3,29 ↓	3,30 →	3,30 →	3,39 →
Groepsmaat	3,75 →	3,62 ↑	3,85 →	3,55 ↑	3,62 ↑	3,62 →	3,73 →
Stage & Opleiding	3,26 ↓	2,99 →	3,19 →	3,27 ↑	2,97 →	2,97 ↑	3,08 →
Stage Ervaring	3,86 ↓	3,86 →	3,82 →	3,62 →	3,85 →	3,85 →	3,92 ↓
Studiefaciliteiten	3,57 ↑	3,37 ↑	3,52 ↑	3,28 ↑	3,07 →	3,07 →	3,20 →
Kwaliteitszorg	3,34 →	3,09 ↑	3,14 →	3,10 →	3,12 ↑	3,12 →	3,05 ↓
Studieomgeving	3,96 ↓	3,99 ↑	3,63 →	4,10 ↑	3,96 ↑	3,96 →	3,98 →
Huisvesting	2,40 ↓	2,55 →	2,24 →	2,29 ↓	2,19 ↓	2,19 →	2,17 ↓

- scoort niet significant lager dan een G5-instelling
- significant lager dan 1 G5-instelling
- significant lager dan 2 G5-instellingen
- significant lager dan 3 G5-instellingen
- significant lager dan 4 G5-instellingen

- ↓ Lager dan 2015
- gelijk aan 2015
- ↑ hoger dan 2015

De vergelijking van clusters van opleidingen die overeenkomen met HvA-faculteiten. In kleur: de ranking van de faculteiten. De pijl geeft de vergelijking van het oordeel in 2016 met het oordeel in 2015 weer. De faculteit Beweging, Sport en Voeding is vergeleken met Christelijke Hogeschool Windesheim, De Haagse Hogeschool, Fontys Hogescholen, Hanzehogeschool Groningen en de Hogeschool Arnhem en Nijmegen. Significantie op basis van Student's t-test, $p < 0,05$. Bron: NSE 2016.

3.6 STUDEREN MET EEN FUNCTIEBEPERKING

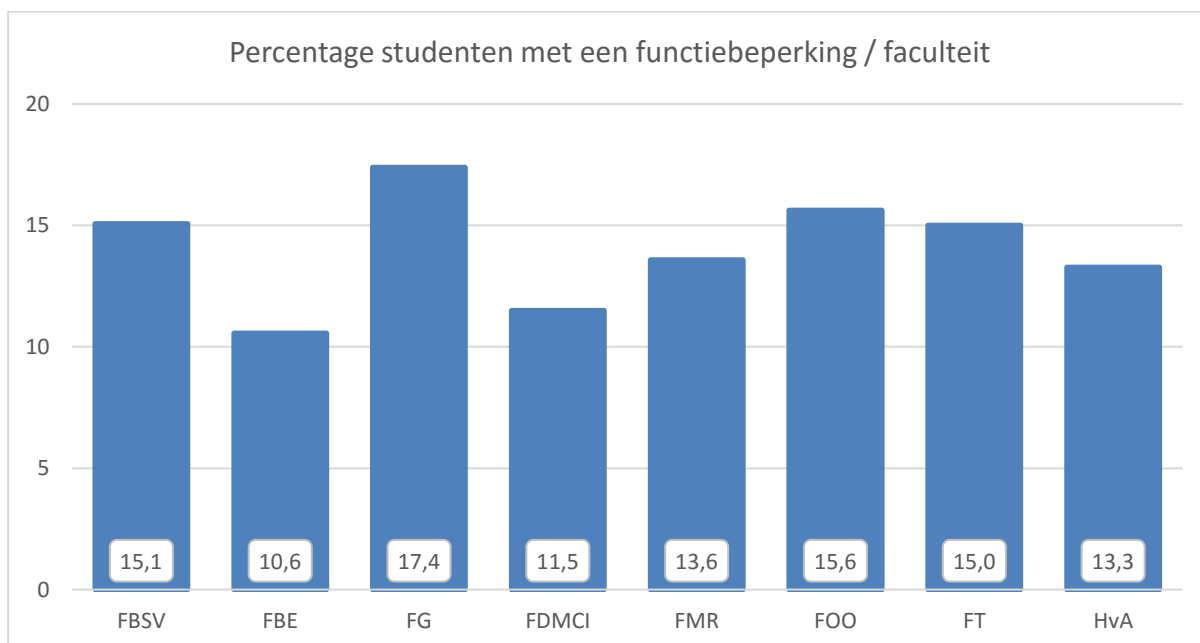
In de ranglijst Handicap-oordeel (studenten voltijd) van de 11 grote hogescholen eindigt de HvA op de laatste plaats met een totaalscore van 5,89 (landelijk gemiddelde is 6.35).

In de vergelijking met andere grote hogescholen in het land scoort de HvA samen met InHolland het laagst.

Bron: rapport van Centrum Hoger Onderwijs Informatie (CHOI) voor Handicap + Studie, expertisecentrum voor studeren met een functiebeperking, oktober 2015. Rapport is gebaseerd op uitkomsten van de NSE 2015.

In reactie op de aanbevelingen van de Instellingstoets Kwaliteitszorg (ITK, november 2013) heeft de HvA zich ten doel gesteld om zorg te dragen voor een goede uitvoering van beleid voor studenten met een functiebeperking. Aan de HvA is het aantal studenten met een functiebeperking stabiel. Rond de 2000 studenten (bron NSE, 2016) studiejaar melden zich met een functiebeperking bij het studentendecanaat. De helft van hen heeft dyslexie; 14% meldt AD(H)D, 9% heeft een chronische ziekte.

Het aantal bewezen functiebeperkingen, zoals geregistreerd door het studentendecanaat was overigens in 2014-2015 (bron: Jaarverslag studentendecanaat HvA 2014-2015) 1455.

Bron: Aantal studenten met een functiebeperking: Bron: NSE 2016

De ambitie is om de tevredenheid van studenten met een functiebeperking duidelijk omhoog te brengen. Er zijn sinds 2014 stappen gezet in het verbeteren van de fysieke toegankelijkheid van HvA-gebouwen en de digitale toegankelijkheid. Er worden nu standaard modules over studeren met een functiebeperking in de leergang voor examencommissieleden en voor nieuwe docenten aangeboden. De rollen van betrokkenen bij een aanvraag van een voorziening voor een student met een functiebeperking zijn beschreven in een document ‘Van verzoek tot voorziening’. De verwachting is dat de actieve betrokkenheid van studenten, door middel van het oprichten van een studentenplatform voor en door studenten met een functiebeperking aansluitend bij het innovatieprogramma ‘Studentengagement’, gaat bijdragen aan een grotere mate van tevredenheid.

De geschiktheid van de gebouwen van je opleiding of instelling voor mensen met jouw handicap							
	FBSV	FBE	FG	FDMCI	FMR	FOO	FT
2015	7,51	6,55	7,04	6,48	6,43	6,96	7,03
2016	7,23	6,99	7,04	6,71	6,80	6,99	6,95

De tevredenheid over de geschiktheid van de gebouwen. Methode vergelijkbaar met het rapport van Centrum Hoger Onderwijs Informatie (CHOI) voor Handicap + Studie, expertisecentrum voor studeren met een functiebeperking, oktober 2015. Bron: NSE 2016.

	FBSV	FBE	FG	FDMC I	FM R	FOO	FT
De voorlichting en informatievoorziening over studeren met een handicap of beperking bij je opleiding	5,95	5,89	5,65	5,62	5,46	5,57	5,79
De opvang die je opleiding aan studenten met jouw handicap bij de start van hun studie biedt	6,02	5,92	5,76	5,63	5,62	5,59	5,94
De beschikbare hulpmiddelen en faciliteiten, voor zover je die nodig hebt	6,47	6,10	6,03	5,62	5,71	5,94	5,92
De aanpassingen in het onderwijs die je opleiding biedt	6,16	5,97	5,75	5,73	5,62	5,78	6,02
De mate waarin de docenten en overige medewerkers begrip voor jou hebben	6,74	6,21	6,31	6,29	6,50	6,77	6,48
De mate waarin de docenten en overige medewerkers voldoende kennis van zaken hebben	6,40	5,87	6,07	5,91	6,07	6,24	6,27
De speciale begeleiding die je tijdens je studie krijgt	6,24	5,94	5,91	6,00	5,92	6,08	6,16

De tevredenheid met betrekking tot studeren met een functiebeperking. Methode vergelijkbaar met het rapport van Centrum Hoger Onderwijs Informatie (CHOI) voor Handicap + Studie, expertisecentrum voor studeren met een functiebeperking, oktober 2015. Bron: NSE 2016.

3.7 OPLEIDINGEN MET MEEST/MINST TEVREDEN STUDENTEN

Op basis van de 'Algemene tevredenheid van de opleiding', weergegeven als rapportcijfer voor de opleiding is een ranglijst gemaakt van alle opleidingen. Op basis hiervan zijn twee ranglijstjes opgesteld. In het eerste lijstje staan de 10 opleidingen van de HvA waarvan de studenten naar verhouding het meest tevreden zijn over hun opleiding. In het tweede lijstje staan de 10 opleidingen waarvan de studenten naar verhouding het minst tevreden zijn over hun opleiding.

Opleidingen waarover de studenten het meest tevreden zijn (van hoog naar laag)	Faculteit
Sport, Management en Ondernemen	FBSV
Forensisch Onderzoek	FT
Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding	FBSV
Maritiem Officier	FT
Toegepaste Wiskunde	FT
Toegepaste Psychologie	FMR
Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Gezondheidszorg en Welzijn	FOO
Voeding en Diëtetiek	FBSV
Pedagogiek	FOO
Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Maatschappijleer	FOO

Overzicht van de top 10 opleidingen in de HvA waar de studenten significant meer tevreden zijn over hun studie in het algemeen (ANOVA, $p < 0.05$). Bron: NSE 2016.

Opleidingen waarover de studenten het minst tevreden zijn (van hoog naar laag)	Faculteit
Logistics Engineering	FT
Media, Informatie en Communicatie	FDMCI
Fiscaal Recht en Economie	FBE
Accountancy	FBE
Opleiding tot Fysiotherapeut	FG
Communicatie	FDMCI
HBO-ICT	FDMCI
Bedrijfseconomie	FBE
Bedrijfskunde MER	FBE
Commerciële Economie	FBE

Overzicht van de 'bottom' 10 opleidingen in de HvA waar de studenten significant minder tevreden zijn over hun studie in het algemeen (ANOVA, $p < 0.05$). Bron: NSE 2016.

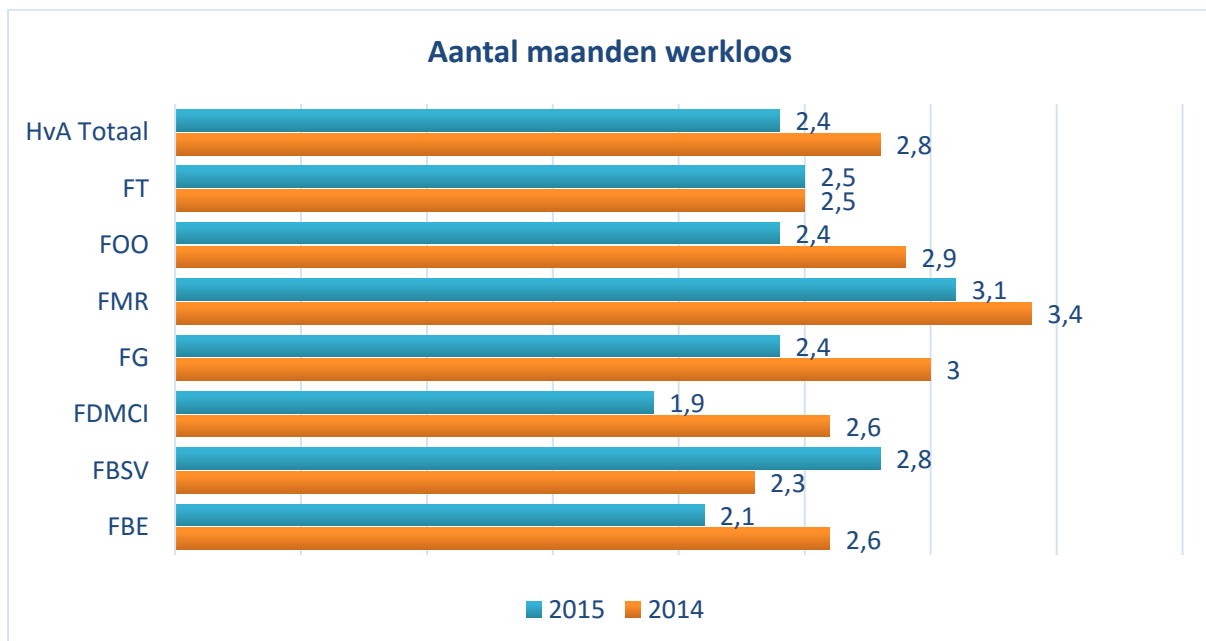
4: ARBEIDSMARKT

Het percentage afgestudeerden van de HvA dat binnen drie maanden na het afstuderen een betaalde baan heeft, is met 4% gestegen naar 79%.

Het aantal maanden dat een HvA afgestudeerde gemiddeld werkloos is 2,4 maanden (2,8 maanden in 2015).

4.1 DUUR TUSSEN AFSTUDEREN EN EERSTE BAAN

De ambitie van de HvA is dat afgestudeerden met hun diploma direct aan de slag kunnen op de (grootstedelijke) regionale, nationale én internationale arbeidsmarkt. In aansluiting op deze ambitie heeft de HvA in het instellingsplan als doelstelling opgenomen dat het aandeel van het totaal aantal respondenten (voltijd bachelorstudenten) van de HvA dat binnen drie maanden een baan heeft gevonden minimaal 85% bedraagt. Uit de HBO monitor blijkt dat 79 % van de HvA-afgestudeerden binnen drie maanden na het afstuderen een betaalde baan vindt. Dat is een toename van 4% ten opzichte van vorig jaar. Dat ligt iets onder het landelijk gemiddelde van 80%. Een vergelijking met alleen de andere G5 hogescholen is op dit moment nog niet mogelijk, omdat de gegevens van de afzonderlijke hogescholen nog niet beschikbaar zijn. Het aantal maanden dat de afgestudeerde gemiddeld werkloos is, is van 2,8 maand afgenomen naar 2,4 maand. De sterkste daling is te zien bij de faculteit DMCI, daar is het gemiddelde van 2,6 naar 1,9 teruggelopen. Hiermee zijn de studenten van FDMCI het kortst werkloos. De studenten van FMR doen er het langst over om een baan te vinden.

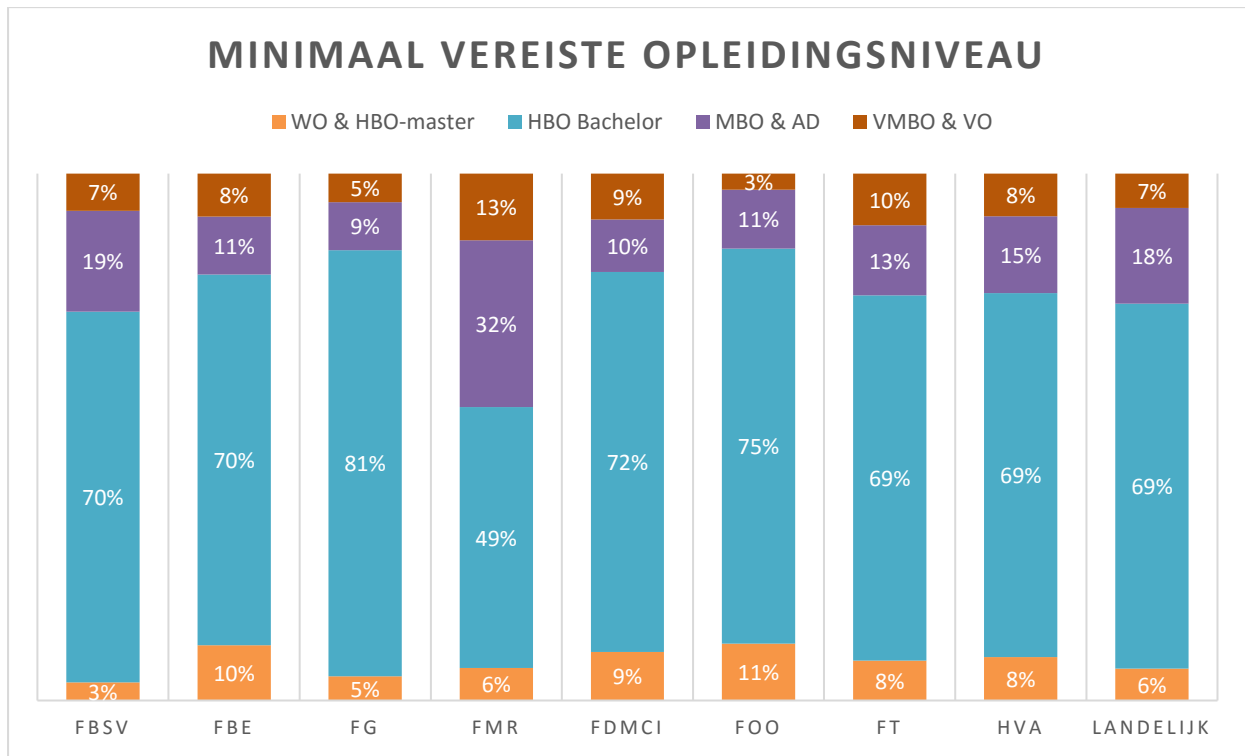

Gemiddeld aantal maanden werkloos. (afgestudeerde studenten, voltijd bachelor) naar een betaalde baan uitgedrukt. In kleur de vergelijking per afnamejaar (ca. 1,5 jaar na afstuderen) Bron: HBO-monitor 2015.

4.2 AANSLUITING OP ARBEIDSMARKT

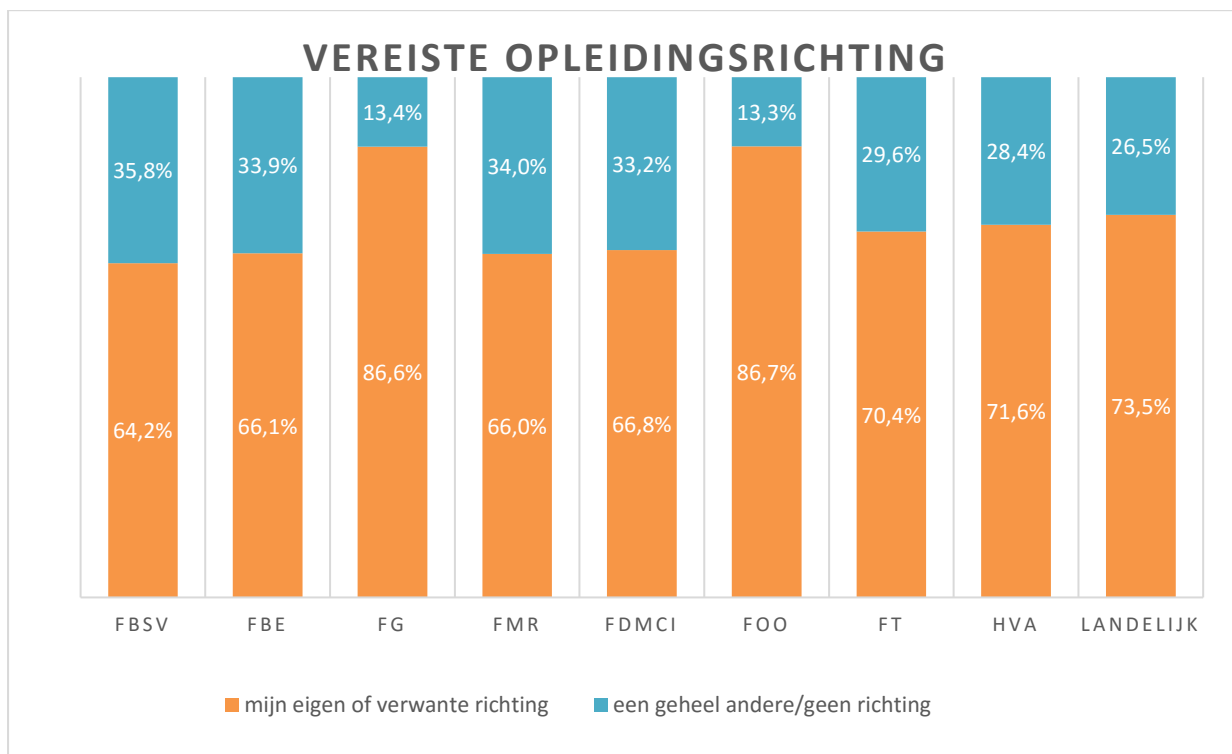
Net als in 2015 heeft 70% van de afgestudeerden van de HvA een baan op HBO-bachelor niveau.

Met een diploma van waarde beogen afgestudeerden als beginnend professional de arbeidsmarkt te betreden in een functie op het niveau van het hbo. Of dit lukt is mede afhankelijk van de arbeidsmarkt en is per sector verschillend. Uit de resultaten van de HBO monitor blijkt dat er sprake is van verschillen tussen faculteiten (sectoren) als het gaat om het opleidingsniveau dat voor de functie door werkgevers wordt gevraagd. Net als vorig jaar zijn de afgestudeerden van de faculteit Maatschappij en Recht het vaakst werkzaam op MBO niveau of lager (45%).

Percentage alumni per opleidingsniveau dat door de werkgever wordt gevraagd. Bachelor studenten 1,5 jaar na afstuderen. Bron: HBO-monitor 2015.

De volgende tabel geeft inzicht in het percentage afgestudeerden dat een baan vindt in de eigen of verwante opleidingsrichting (bron HBO-monitor 2015). Er is een opvallend verschil tussen de faculteiten Gezondheid en Onderwijs & Opvoeding en de overige faculteiten. Afgestudeerden van FG en FOO hebben vaker een baan in de eigen of verwante opleidingsrichting. Het % HVA afgestudeerden dat een baan vindt in een geheel andere opleidingsrichting (28,4%) ligt iets boven het landelijke gemiddelde (26,5%). Uit (hier niet weergegeven) analyses blijkt dat studenten die langer werkloos zijn, vaker een baan hebben waarvoor een ander opleidingsniveau wordt gevraagd.

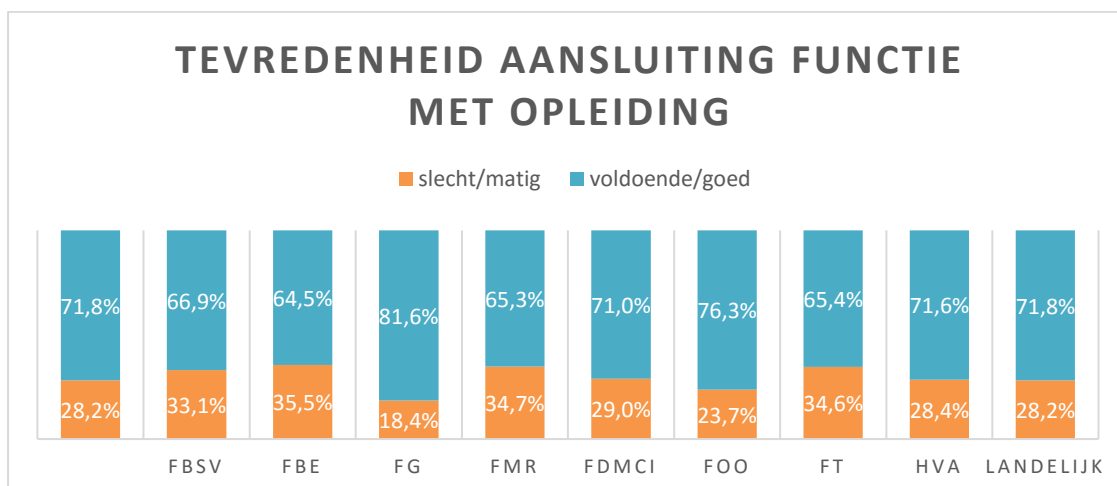
4.3 TEVREDENHEID AANSLUITING FUNCTIE MET OPLEIDING

71,6% (67% in 2015) van de afgestudeerden vindt de aansluiting van de functie met de opleiding voldoende tot goed.

Het percentage HvA afgestudeerden dat ontevreden is over de aansluiting van de functie met de opleiding is gedaald tot 28,4% (33% in 2015).

Bij de faculteit Gezondheid zijn studenten het meest tevreden over de aansluiting, bij de faculteiten Maatschappij & Recht en Techniek het minst.

Willen studenten van de HvA succesvol zijn op de arbeidsmarkt, dan is van belang dat de opleiding die zij hebben gevolgd aansluit op de functies die zij gaan vervullen. In de HBO-monitor wordt afgestudeerden gevraagd naar de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en de functie die zij vervullen. Uit de resultaten blijkt 71,6% van de afgestudeerden deze aansluiting goed of voldoende vindt. Dit is een stijging van bijna 5% ten opzichte van vorig jaar. Ruim 28% van de afgestudeerden vindt deze aansluiting matig of slecht. Bij FG zijn de studenten het meest tevreden over de aansluiting, bij FBE, FMR en FT het minst.

Bron: HBO-monitor 2015

5. EXAMENCOMMISSIES

Examencommissies hebben in de HvA de afgelopen jaren een sterke positie verworven.

Over het algemeen kan worden gesteld dat de examencommissies van de HvA in de afgelopen jaren een sterke positie hebben verworven en hun taken op adequate wijze uitvoeren. Dit geldt ook het borgen van de kwaliteit van het eindniveau en het toetsen en beoordelen. De uitkomsten van de audits en accreditaties bevestigen dit.

Ieder jaar moet elke examencommissie schriftelijk verslag doen van de door haar verrichte werkzaamheden. Deze wettelijke bepaling is bedoeld om de transparantie te bevorderen. Ook wordt hiermee benadrukt dat de examencommissie een onafhankelijk orgaan is binnen de instelling.

Onafhankelijk en deskundig

Wil een examencommissie haar werk goed kunnen doen dan moet zij onafhankelijk en deskundig zijn.

Om de onafhankelijkheid van de examencommissies te kunnen waarborgen is binnen de HvA afgesproken dat:

- de decaan de leden van de examencommissie benoemt;
- de decaan de leden van de desbetreffende examencommissie hoort, alvorens tot de benoeming van een lid van een examencommissie wordt overgegaan;
- leden van de examencommissie voor drie jaar worden benoemd;
- leden van de examencommissie worden gefaciliteerd om hun werkzaamheden te verrichten;
- de examencommissie heeft een extern lid.

Alle leden van de examencommissies worden benoemd door de decaan en bij de benoeming worden de examencommissie gehoord. Alle examencommissies hebben een extern lid. Evenals vorig jaar is in de jaarverslagen de benoemingstermijn en de wijze van facilitering niet altijd helder beschreven. Dit is een van de redenen dat er inmiddels een nieuw format is opgesteld. Vrijwel alle examencommissies geven aan dat zij geen belemmeringen ondervinden bij het uitvoeren van hun taak.

Vrijwel alle leden van de examencommissies hebben de WHW-scholing van de HvA-academie gevolgd en volledig afgerond. Sommige (nieuwe) leden zijn hiermee nog bezig. Voorts blijkt uit de jaarverslagen dat veel leden zich ook verder professionaliseren door congres bezoek of uitwisselingsbijeenkomsten.

Borgen kwaliteit van tentamens en examens

Over het algemeen kan worden gesteld dat in vergelijking met het vorig verslagjaar examencommissies meer aandacht besteden aan het borgen van de kwaliteit van eindwerkstukken. Uit de jaarverslagen blijkt dat vrijwel alle examencommissies (laten) toetsen of de inhoud van eindwerkstukken voldoet aan het beoogd eindniveau en toetsen of de procedures worden nageleefd. De meeste examencommissies doen dat via een steekproef c.q. kalibreersessies. Voorts komt uit de evaluatie van de jaarverslagen naar voren dat de wijze van borgen over het algemeen beter beschreven is dan in voorgaande jaren.

Vrijwel alle examencommissies (toetscommissies) borgen de kwaliteit van 'toetsen en beoordelen' aan de hand van een borgingsagenda.

Aanwijzen examinatoren

Het aanwijzen van examinatoren behoort tot de wettelijke taken van de examencommissie en is een belangrijk instrument voor de examencommissie bij het borgen van de kwaliteit van tentamens en examens. Deskundige examinatoren zijn immers een belangrijke waarborg voor goede toetsing. De HvA brede afspraak is dat de aanwijzing van een examiner voldoet aan een profiel.

In de jaarverslagen wordt over het algemeen helder beschreven op welke wijze de examencommissies examinatoren hebben aangewezen en dat een profiel is gehanteerd. Bij vrijwel alle examencommissies gebeurt het aanwijzen conform de afspraken.

6. OPLEIDINGSCOMMISSIES

Alle faculteiten werken aan versterking van de positie van Opleidingscommissies (OC's).

OC reglement

In de HvA is er sinds enige jaren extra aandacht voor het versterken van de positie van opleidingscommissies (OC's). Dit begon in studiejaar 2013-2014 met de ronde van de rector, Huib de Jong, langs alle OC's van de HvA. De vele gesprekken leverden bevindingen op die zijn omgezet naar een notitie met aanbevelingen om de positie van OC's verder te versterken. De aanbevelingen richtten zich op instellingsniveau, faculteitsniveau en opleidingsniveau.

HvA-breed zijn er verschillende initiatieven opgestart die zich mede richten op het versterken van de positie van OC's. Een werkgroep, waarin vertegenwoordigers van medezeggenschap en opleidingscommissies, heeft studiejaar 2015-2016 gewerkt aan een actueel OC-reglement waarin rechten en plichten van een OC zijn uitgebreid en explicieter gemaakt. Het concept ligt ter goedkeuring voor bij de CMR (mei/juni 2016).

Studentengagement

Vanuit een van de prioriteiten in het instellingsplan 2015-2020 is het programma Studentengagement ontstaan. Dit programma richt zich o.a. op scholingsaanbod voor actieve studenten; verbinding tussen OC's onderling en tussen OC's, medezeggenschap en studieverenigingen; een OC-netwerk; een adviseur studentparticipatie en faciliteiten.

Ook stond afgelopen april de jaarlijkse HvA Onderwijsconferentie in het teken van Studentengagement.

In de cyclus Periodiek Bestuurlijk Overleg was in het voorjaar 2016 een van de gesprekstema's tussen CvB en decaan de positie van OC's. De decaanen werd gevraagd hoe de faculteiten werken aan versterking van de positie van OC's. De notities die werden opgesteld om deze vraag te beantwoorden, geven zicht op de activiteiten die faculteiten en opleidingen verrichten om de OC's beter in positie te krijgen. Helder is dat alle zeven faculteiten hier aan werken, al dan niet concreet aan de hand van de notitie 'Versterken positie opleidingscommissies'. De faculteiten Maatschappij & Recht en Onderwijs & Opvoeding constateren dat de opleidingen de aanbevelingen uit de notitie verregaand hebben doorgevoerd of hier al aan voldeden. Andere faculteiten zijn zo ver nog niet maar hebben wel stappen gezet. Regelmatig gaat het nog om voornemens die in 2016-2017 geïmplementeerd zullen worden. Met bepaalde maatregelen wachten enkele faculteiten op het te verwachten nieuwe OC-reglement.

Vooraf wordt ingezet op verbinding: tussen OC's (evt. voorzitters) onderling en tussen OC's enerzijds en decaanen, opleidingsmanagers, examencommissies en medezeggenschap anderzijds. De OC lijkt vooral in positie gebracht te worden voor de rol in de vaststelling van de Onderwijs- en Examenregeling. Net als minister Bussemaker is de HvA van mening dat juist de rol in het adviseren van het opleidingsmanagement belangrijker dient te worden.

Jaarverslagen

Het merendeel van de OC's heeft niet gereageerd op het verzoek om jaarverslagen aan te leveren. Het lijkt voor veel OC's nog geen gebruik een jaarverslag op te stellen, laat staan deze te delen met de achterban. De notities t.b.v. het PBO tonen aan dat de faculteiten hier werk van maken. De Inspectie van het Onderwijs doet in 2016 onderzoek naar opleidingscommissies met als belangrijkste doel hun functioneren verder te versterken. Onderzoeksvraag luidt: Hoe functioneren opleidingscommissies in het bekostigd hoger onderwijs en hoe kunnen zij hun inbreng versterken in de kwaliteit (szorg) van de opleiding? De HvA participeert in het onderzoek met 24 OC's. Naast een rapportage over een landelijk beeld, ontvangt de HvA in 2017 een instellingsbeeld met gemiddelde scores van OC's. Dit zal het programma Studentengagement waardevolle informatie geven om OC's verder in positie te brengen.

7. SLOTBESCHOUWING EN AANBEVELINGEN

De stand van zaken Onderwijs HvA 2016 is een overwegend positief verhaal: de basiskwaliteit is op orde, de algemene tevredenheid van studenten is gestegen en studenten vinden sneller een baan. Toch zijn er ook aandachtspunten.

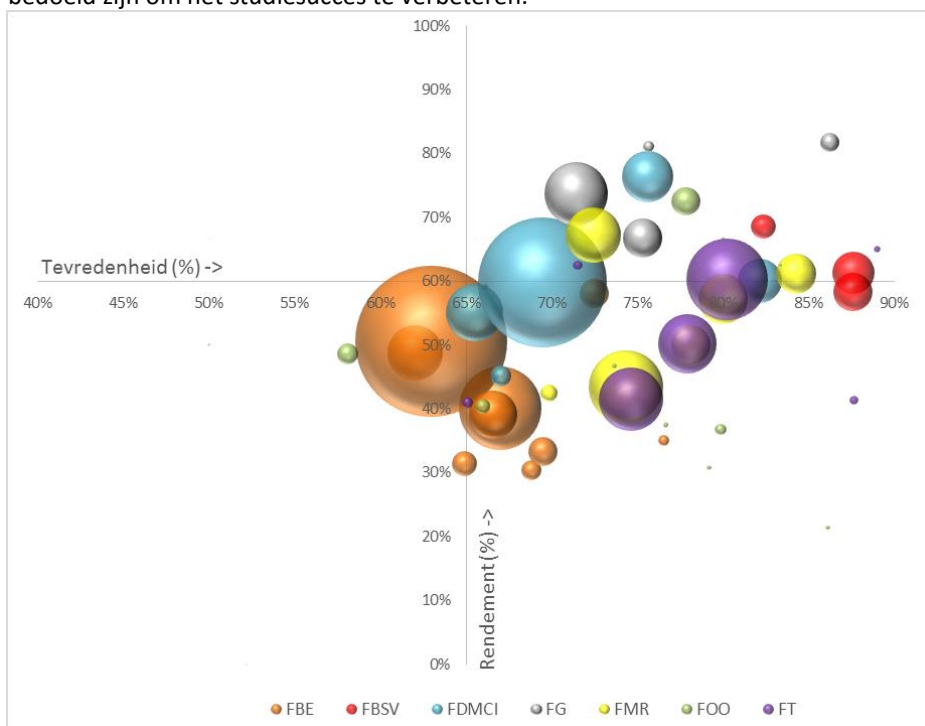
In vergelijking met de andere G5-hogescholen is de HvA wat betreft de tevredenheid over praktijkgericht onderzoek, de informatievoorziening, het studierooster en de groepsgrootte de hekkensluiter. De positie van de opleidingscommissies van de HvA moet nog verder worden versterkt.

De grootste uitdaging ligt op het gebied van studiesucces. Op opleidingsniveau zijn er, ook binnen faculteiten, grote verschillen in de mate waarin opleidingen succesvol zijn. Er is geen sprake van een eenduidige trend. In deze slotbeschouwing wordt daarom eerst ingegaan op het studiesucces; vervolgens komen de andere onderwerpen aan de orde.

- Om de **uitval en switch** onder studenten te beperken heeft de HvA vanaf het moment dat dit wettelijk mogelijk was (2014) de StudieKeuzeCheck (SKC) ingevoerd als verplicht onderdeel van de aanmelding. De SKC, de eerste kennismaking met de opleiding voor alle aankomende eerstejaars studenten, heeft als doel een betere match te creëren tussen student en opleiding en hiermee de kans op uitval te verminderen en het studiesucces te verhogen. Het is aannemelijk dat door de HvA-brede invoering van de *verplichte studiekeuzecheck* - in combinatie met de eerder ingezette maatregelen - de uitval het afgelopen studiejaar is gedaald. Het beleid van de HvA dat gericht is op het verminderen van de uitval wordt voortgezet.
- Het **bachelorrendement** is afgelopen jaar voor het eerst gestegen van 52,7% (cohort 2009) naar 54,2% (cohort 2010); dit betekent dat de jarenlange neerwaartse trend is omgezet in een stijging. De verwachting is dat de stijging van het afgelopen jaar zal worden voortgezet. Een aanwijzing hiervoor zijn de resultaten van de studenten uit het cohort 2011. Het percentage studenten van cohort 2011 dat in nominaal tempo de opleiding heeft afgerond is in vergelijking van de studenten van het cohort 2010 gestegen met 3,0 procent: van 30,2 procent (cohort 2010) naar 33,2 procent (cohort 2011) (bron 1CHO). Dit betekent dat er bij de HvA naar verwachting sprake is van een *trendbreuk* wat betreft het bachelorrendement. Dat neemt niet weg dat de verschillen per faculteit groot zijn en het bachelorrendement nog steeds daalt bij FT, FMR en FG. Advies is de faculteiten een analyse te laten maken en een verbeterplan.
- **Studiesucces** is al geruime tijd **onderwerp van wetenschappelijk onderzoek**. Het beleid van de HvA sluit aan op de wetenschappelijke traditie waarin de wisselwerking tussen de student en de opleiding centraal staat. Het versterken van de inhoudelijke en sociale binding van studenten met hun opleiding is de rode draad in het beleid. Deze benadering biedt aangrijpingspunten voor zowel HvA-breed beleid als specifieke maatregelen op het niveau van opleidingen die aansluiten op de problematiek waar een opleiding mee te maken heeft. Het HvA-brede lectoraat Beroepsonderwijs (lector Louise Elffers) sluit aan op deze traditie en richt zich vooral op het *falen en slagen van studenten in het begin van hun studie en betreft hierbij ook het 'toeleverende' onderwijs*.
- De binding van studenten (studentbetrokkenheid) is ook een belangrijk thema in het dit jaar gestarte vernieuwingsprogramma *Flexibilisering*. Eén van de uitgangspunten in dit programma is dat de student meer regie krijgt op het vormgeven van de eigen leerroute, zodat deze past bij persoonlijke loopbaandoelen en omstandigheden. Dat leidt tot nieuwe vragen. De verschillen tussen studenten in kennis, ervaring, niveau en leerbehoefte zijn niet alleen bij aanvang van de opleiding groot. Ambities en omstandigheden veranderen ook gedurende de opleiding. Een omslag is nodig van het denken in voorgeprogrammeerde leerroutes naar flexibele leerroutes. Deze gaan over de grenzen van faculteiten, opleidingen en varianten (voltijd-deeltijd-duaal) heen. Uitval en switch komen daarmee in een ander daglicht te staan. De vraag wordt of het aantal jaren dat een student over de studie doet nog een goede maatstaf voor studiesucces is als studenten hun opleiding combineren met bijvoorbeeld werk, ondernemen, zorgtaken of topsport?
- In de Periodiek bestuurlijke overleggen (PBO's) van voorjaar 2016 is specifiek aandacht besteed aan de **maatregelen** die opleidingen nemen **om het studiesucces te bevorderen**. Alle opleidingen hebben de vijf belangrijkste maatregelen in kaart gebracht, en daarbij het effect benoemd. Door de maatregelen te groeperen (bijv. naar instroom, studentbegeleiding, toetsing), is inzicht in de categorieën waarbinnen de meeste maatregelen worden getroffen. Ook biedt het inzicht in welke opleidingen dezelfde

of soortgelijke maatregelen hebben ingevoerd. In het HvA brede vernieuwingsprogramma 'Robuust en Studeerbaar' onderwijs wordt *kennisdeling* over genomen maatregelen en hun werkzaamheid gestimuleerd. Advies is om (1) kennis te delen van good practices HvA breed en (2) opleidingen die niet meegaan in de trend van een verbeterd studiesucces concreet te laten aangeven van welke leereffecten zij in het nieuwe studiejaar gebruik gaan maken.

- In de afgelopen jaren heeft de HvA – evenals andere hogescholen – bijzonder aandacht besteed aan het borgen en waar nodig verhogen van het **eindniveau van opleidingen**. De HvA heeft geen concessies gedaan aan het eindniveau, ook al had dit tot gevolg dat het bachelorrendement daalde. Uit resultaten van accreditaties blijkt dat de HvA hierin succesvol is. De positie van examencommissies is sterk verbeterd. Om het eindniveau te versterken besteden opleidingen – in lijn met het HvA-brede vernieuwingsprogramma 'Onderwijs in Onderzoek' - aandacht aan het (verder) ontwikkelen van doorlopende onderzoeklijnen in het curriculum. Hiermee worden studenten eerder voorbereid op het *toepassen van onderzoeksvaardigheden* en lopen ze in de eindfase van hun studie minder vertraging op. Uit de NSE blijkt dat studenten van de HvA in vergelijking met de overige G5 hogescholen het minst tevreden zijn over het praktijkgericht onderzoek in hun opleiding.
- In de paragraaf over studiesucces is specifiek ingegaan op **de resultaten van (middel)grote opleidingen** die samen verantwoordelijk zijn voor een omvangrijk deel van de instroom van studenten in de HvA vanwege de impact die deze opleidingen op het resultaat van de hogeschool hebben. De impact van deze opleidingen is visueel weer te geven. In vergelijking met voorgaande jaren is er sprake van een opwaartse beweging van het kwadrant linksonder naar rechtsboven. Dit betekent dus dat er steeds meer (middel)grote opleidingen zijn waarvan zowel het bachelorrendement als de algemene tevredenheid van studenten stijgt. Dit geldt evenwel niet voor alle opleidingen. Een nadere analyse op opleidingsniveau is zeer wenselijk om beter vat te krijgen op de effectiviteit van maatregelen die bedoeld zijn om het studiesucces te verbeteren.

Scores op tevredenheid (percentage (zeer)tevreden) studenten over de opleiding in het algemeen en bachelorrendement op opleidings- en faculteitsniveau. Weergegeven met elkaar en met de prestatieafspraken. In het kwadrant rechtsboven staan de opleidingen die zowel op tevredenheid als op rendement boven de prestatieafspraken scores. In het kwadrant linksonder staan de opleidingen die zowel voor de tevredenheid als voor het rendement onder de prestatieafspraken scores. De diameter van de bollen geeft de grootte van de opleidingen aan. De kleur geeft de faculteit aan. Bron: Tevredenheid, NSE 2016. Rendement 1CHO (HvA-data).

- **tevredenheid van studenten** is opnieuw gestegen: prestatieafspraken op het gebied van tevredenheid studenten zijn gehaald. *De tevredenheid van studenten met een functiebeperking blijft echter achter bij de ambities van de HvA en steekt ook in negatieve zin af bij de resultaten die andere (grote) hogescholen behalen. Wat maakt dat beleid t.a.v. deze groep studenten in de uitvoering achterblijft*

bij de doelstellingen, vraagt om aandacht temeer omdat bij andere specifieke studentengroepen, zoals studenten met top sportcarrière, wel resultaten worden geboekt.

HvA-studenten gaan voor de 'Inhoud', voor 'Docenten' en 'Studiebegeleiding'. Hun inhoudelijke focus is van groot belang en het koesteren waard. 'Studiebegeleiding' is in 2016 meer dan bijvoorbeeld 'roostering' een bepalende factor in de mate van tevredenheid van studenten. Het onderzoek onder studenten, recent uitgevoerd door Studentenzaken (*'Willen, weten, kunnen & durven'*, Freek van Aarst en Eef de Rijk, 2016) biedt *waardevolle aanknopingspunten voor studiebegeleiding* die aansluit bij wat studenten zelf voor ogen hebben. Het benutten van deze aanknopingspunten wordt sterk aanbevolen.

- **basiskwaliteit** van bachelor- en masteropleidingen is op orde; goede beoordelingen liggen binnen bereik. Bepalende factor hierbij is *consensus in opleidingsteams over de actuele eisen* die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld *aan de inhoud van de opleiding*.
De wens om herkenbare en wendbare opleidingen te hebben, leidt in toenemende mate tot omzettingen van opleidingen (conversies) naar brede bachelors. In de HvA hebben de FT en FDMCI hier al mee te maken gehad (bijv. bachelor Engineering, bachelor Gebouwde Omgeving, HBO-bachelor ICT), ook in FMR en FBE worden (*planningsneutrale*) conversies voorbereid. Vanuit accreditatie-optiek vragen deze processen aandacht omdat de basiskwaliteit niet als vanzelfsprekend is geborgd. Alertheid is geboden.
- **bijzondere kwaliteit** groeit in aandacht. Andere faculteiten kunnen vooral in de faculteiten Gezondheid en Bewegen, Sport en Voeding *inspiratie op doen voor doorontwikkeling* in deze richting.
- werken aan **kwaliteit van verbetering en vernieuwing** gebeurt vanuit diverse invalshoeken door diverse (de)centrale actoren. Gezamenlijke gerichtheid op het *versterken van de kwaliteitscultuur*⁷ (bron: Landelijke Onderwijsraad, 2015) kan verbinding brengen in de nu nog voornamelijk gescheiden benaderingen. Juist omdat er veel actoren en diverse invalshoeken zijn bij verbetering en vernieuwing zijn *rolduidelijkheid, beleidslogica en onderbouwde keuzes voor de implementatiestrategie gewenst*. Reflectie op de gekozen strategie en interventies bevordert het lerend vermogen van de HvA.
- gerichte aandacht aan **positie opleidingscommissies** blijft nodig. Uit PBO-rapportages blijkt dat alle faculteiten hieraan werken, echter in een grote variatie in intensiteit. Studentengagement is, mede door de succesvolle HvA Onderwijsconferentie 2016 waarin dit onderwerp centraal stond, als innovatieprogramma meer gaan leven. De verwachting is dat van dit programma en van de goedkeuring van het OC-reglement richting de OC's een stimulerende werking uitgaat en *afwachtendheid kan doorbreken*.
- de **arbeidsmarkpositie** van afgestudeerden verdient aandacht om de *hefboom te vinden voor verbetering* van de aansluiting van de opleidingen bij de functies die afgestudeerden vervullen. Zeker als studenten ontevreden zijn over de aansluiting, doen opleidingen er verstandig aan om de resultaten rondom competenties nader te bekijken. Intensivering van contacten met alumni kan behulpzaam zijn bij het vinden van antwoorden op vragen als 'Waar lopen studenten als beginnend beroepsbeoefenaar tegenaan?' en 'Welke aspecten in de aansluiting zijn het meest bepalend voor de mate van tevredenheid?' De vergelijking van de situatie in de HvA met andere G-5 opleidingen is relevant⁸. Een aanzienlijk deel van de afgestudeerden (tenminste 26%) vervult een andere functie dan in de richting waarvoor zij zijn opgeleid. Brede inzetbaarheid doet er toe. Het is waardevol om hiervan een beter beeld te krijgen.

⁷ Een sterke kwaliteitscultuur staat voor: - een duidelijke en gedeelde visie op goed onderwijs; - verbeteringsgerichtheid vanuit collectief en individueel lerend vermogen; - leiderschap op opleidingsniveau; - een ondersteunende organisatiestructuur die aanzet tot teamwork en samenwerking; - HRM-beleid dat kwaliteitsbeleid ondersteunt; - grote studentbetrokkenheid en - externe oriëntatie.

⁸ Op het moment van verschijnen van de Stand van Zakennotitie 2016 kan deze vergelijking nog niet worden gemaakt.

Bijlage NSE Factsheet

NSE 2016: HvA versus Overig G5
 Powered by: Onderzoekshuis/O2

AlgemeenOordeel											
3,84	3,81										
Inhoud (themascore)	Het niveau van je opleiding	De aansluiting van de inhoud bij het beeld dat je van je opleiding had	De aansluiting van je opleiding bij je vooropleiding	De mate waarin de inhoud van je opleiding stimulerend is	De aansluiting van de inhoud van je opleiding bij actuele ontwikkelingen	De samenhang tussen de verschillende onderdelen van je opleiding	De in jouw opleiding gehanteerde werkvormen	De mogelijkheid die je opleiding je biedt om zelf de inhoud te bepalen	De inhoudelijke kwaliteit van het studiemateriaal		
3,52	3,72	3,66	3,34	3,51	3,70	3,66	3,53	3,04	3,10	3,52	3,53
Algemene Vaardigheden (themascore)	Het aariëren van een kritische houding	Probleemoplossend vermogen	Het onderbouwen van conclusies	Communicatieve vaardigheden (bijv. mondelinge presentaties, gespreksvoering)	Samenwerken met anderen	Argumenteren/redeneren					
3,77	3,68	3,74	3,68	3,86	3,97	3,66					
Wetenschappelijke Vaardigheden Hbo (themascore)	Analysisch denken	Het kritisch beoordelen van praktijkgericht onderzoek	Het schriftelijk rapporteren over praktijkgericht onderzoek	Methoden en technieken van praktijkgericht onderzoek							
3,53	3,58	3,51	3,53	3,52							
Voorbereiding Beroepsloopbaan (themascore)	Het opdoen van vaardigheden voor de beroepspraktijk	De praktijkgerichtheid van je opleiding	Het contact met de beroepspraktijk (bijv. stages, gastspreekers)								
3,60	3,62	3,69	3,50								
Dozenten (themascore)	De inhoudelijke deskundigheid van docenten	De didactische kwaliteit van docenten	De bereikbaarheid van docenten buiten contacturen	De betrokkenheid van de docenten bij de studenten	De kwaliteit van de begeleiding door docenten	De kwaliteit van feedback van docenten	De mate waarin docenten inspirerend zijn	De kennis van de docenten over de beroepspraktijk			
3,50	3,67	3,49	3,37	3,50	3,46	3,42	3,33	3,77			
Studiebegeleiding (themascore)	De mogelijkheid tot begeleiding	De kwaliteit van de begeleiding	De mate waarin jouw opleiding initiatief neemt in ondersteuning of begeleiding								
3,37	3,50	3,45	3,17								
Toetsing/Beoordeling (themascore)	De duidelijkheid van criteria waarop beoordeeld wordt	De aansluiting van toetsing en beoordeling bij de inhoud van de opleiding	De kwaliteit van de toetsing op kennis en inzicht	De kwaliteit van de toetsing op vaardigheden							
3,55	3,50	3,58	3,56	3,55							
Informatievoorziening (themascore)	De informatie over jouw studievoortgang	De informatie over regels en procedures	De informatie over de opzet van de opleiding	Het tijdig bekend maken van resultaten van toetsen en beoordelingen							
3,14	3,39	3,26	3,06	2,86							
Studierooster (themascore)	Het tijdig bekendmaken van de studierooster	Het tijdig bekendmaken van wijzigingen in het studierooster									
2,89	2,91	2,87									
Studielast (themascore)	De spreiding van de studielast over het studiejaar	De haalbaarheid van deadlines	De mogelijkheid om zonder vertraging de gewenste studieonderdelen te volgen	De mate waarin de studiepunten (EC) overeenkomen met de daadwerkelijke studielast							
3,33	3,26	3,45	3,44	3,17							
Groepsgrootte (themascore)	De groepsgrootte bij werkgroepen	De groepsgrootte bij hoorcolleges	De verhouding kleinschalig versus grootschalig onderwijs in mijn opleiding								
3,67	3,75	3,63	3,62								
Stage En Opleiding (themascore)	De kwaliteit van de stagebegeleiding vanuit de opleiding	De voorbereiding op de stage door de opleiding									
3,17	3,31	3,04									
Stage Ervaring (themascore)	De begeleiding op je stageplek door het bedrijf of de instelling waar je stage	Wat je tijdens je stage hebt geleerd	De aansluiting van de stages bij het overige onderwijs								
3,81	3,83	4,01	3,60								
Studiefaciliteiten (themascore)	De geschiktheid van de onderwijsruimten	De geschiktheid van werkplekken (bv. computers, studieruimten van voldoende	De beschikbaarheid van werkplekken (bv. voldoende werkplekken)	De bibliotheek/medialtheek	De ICT-faciliteiten	De digitale leeromgeving					
3,31	3,46	3,24	3,06	3,50	3,25	3,38					
Kwaliteitszorg (themascore)	Onderwijsbeoordelingen die onder studenten plaatsvinden	Informatie over de uitkomsten van onderwijsbeoordelingen	De wijze waarop je opleiding gebruik maakt van de uitkomsten van onderwijsbeoordelingen	De manier waarop je opleiding op klachten en problemen reageert							
3,13	3,31	3,05	3,10	3,04							
Studeeromgeving (themascore)	De bereikbaarheid van je instelling (openbaar vervoer e.d.)	De restauratieve voorzieningen op je instelling	De horecavoorzieningen in je studiestad (kroegen, eetcafés, restaurants e.d.)	Het cultureel aanbod van je studiestad (bioscopen, theaters, evenementen e.d.)	De sportvoorzieningen vanuit je instelling						
3,98	4,29	3,77	4,21	4,29	3,16						
Huisvesting (themascore)	De beschikbaarheid van woonruimte in je studiestad	De betaalbaarheid van woonruimte in je studiestad									
2,32	2,58	2,05									

